

บทที่ 9

ลักษณะความเป็นไปทางการเมืองภายในของแต่ละประเทศในยุโรป

ในตอนกลางของศตวรรษที่ 19 ถือเป็นกาเปิดยุคแห่งความเฟื่องฟูของลัทธิเสรีนิยม (LIBERALISM) ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม พรรคการเมืองที่เข้มแข็งของประเทศส่วนใหญ่ในยุโรปยังคงยึดหลักการปกครองในระบบรัฐสภาซึ่งใช้การเลือกตั้งแบบจำกัดสิทธิ (LIMITED SUFFRAGE) ถึงแม้จะยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองแต่ก็ยังคงยึดหลักการในแนวทางเสรีนิยม เช่น การให้ความคุ้มครองต่อสิทธิส่วนบุคคล การให้เสรีภาพแก่ประชาชนทางการเมืองและการนับถือศาสนา การใช้นโยบายการค้าเสรีระหว่างประเทศ ดังเช่นฝรั่งเศสซึ่งปกครองในระบบสาธารณรัฐได้ให้สิทธิในการเลือกตั้งแก่ประชาชนทั้งชายและหญิงที่บรรลุนิติภาวะแล้ว (UNIVERSAL SUFFRAGE) พรรคการเมืองพรรคใหญ่กลายเป็นพรรคของกลุ่มชนชั้นกลางที่มีแนวความคิดไม่รุนแรงในทางการเมือง ส่วนประเทศที่ยังคงยึดหลักการปกครองในระบบเก่าที่สำคัญในเวลานั้นได้แก่รัสเซียซึ่งลัทธิเสรีนิยมยังไม่สามารถแทรกตัวเข้าไปมีอิทธิพลได้ดังเช่นประเทศอื่นๆ ในยุโรป

พอถึงตอนปลายศตวรรษที่ 19 สถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปเมื่อประเทศที่เคยยอมรับหลักการเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ (LAISSEZ-FAIRE ECONOMICS) แบบอังกฤษซึ่งได้ถือปฏิบัติมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1850 และ 1860 ก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบการตั้งกำแพงภาษีศุลกากร (TARIFF PROTECTIONISM) โดยเยอรมนีเริ่มใช้ก่อนในปี ค.ศ. 1879 ฝรั่งเศสติดตามมาในปี ค.ศ. 1881 หลังจากนั้น ออสเตรีย-ฮังการี อิตาลีและรัสเซีย ต่างก็หันมาดำเนินนโยบายเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางด้านเศรษฐกิจของบรรดาประเทศต่างๆ เกิดขึ้นเพราะความกลัวว่าสินค้าที่มาจากอังกฤษซึ่งเป็นประเทศที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นประเทศแรกจะเข้ามาตีตลาดสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศให้เป็นไปอย่างล่าช้า จากแนวความคิดดังกล่าวจึงทำให้สินค้าอังกฤษถูกกีดกันออกจากตลาดการค้าในทวีปยุโรป ภายในอังกฤษเองก็ได้เริ่มมีการเรียกร้องให้เพิ่มการเก็บภาษีสินค้าที่สั่งจากภายนอก การแข่งขันทางการค้าและการตั้งกำแพงภาษีศุลกากรทำให้พวกพ่อค้าและนัก

HI 352

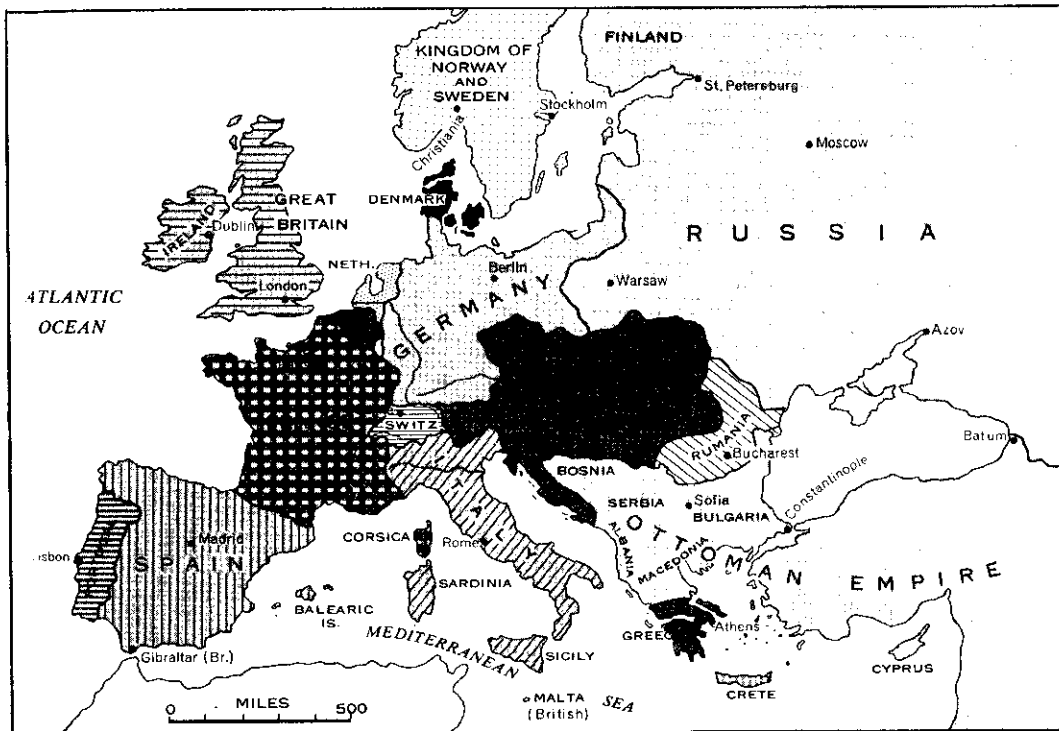
213

HI 352

213

ทรมานยูเวน ภายเนองกฤษเองกเตเวมมการเวยทวองเทเพมการเก็บภษสนทาสงจากภษนอก การแข่งขันทางการค้าและการตั้งกำแพงภาษีศุลกากรทำให้พวกพ่อค้าและนัก

อุตสาหกรรมชาวยุโรปต้องออกไปแสวงหาตลาดการค้าภายนอกทวีปยุโรป ซึ่งถ้าประเทศใดสามารถครอบครองตลาดการค้าได้สำเร็จก็จะทำให้มีอำนาจควบคุมในทางการเมือง การแข่งขันทางด้านการค้าและการเมืองได้กลายมาเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่สาเหตุของการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1¹

ยุโรปในปี ค.ศ. 1871
ที่มา The Manstream of Civilization

ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในตอนปลายศตวรรษที่ 19 ยังส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในทางการเมือง พรรคการเมืองใหญ่ที่มีแนวความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยมในยุโรปเริ่มเกิดความแตกแยกและขาดความร่วมมือกัน

¹ประเสริฐ เรืองสกุล, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1971 (พิมพ์ครั้งที่ 5; กรุงเทพฯ : พีระพัทธนา, 2522), หน้า 146.

การพัฒนาทางด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1860 เป็นต้นมาพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 2 ทรงให้การสนับสนุนต่อการปฏิวัติอุตสาหกรรมภายในรัสเซียโดยการสนับสนุนให้เอกชนมาลงทุนสร้างทางรถไฟ ทำให้ผลิตผลทางการเกษตรสามารถส่งออกไปขายยังต่างประเทศจนทำให้รัฐมีรายได้พอที่จะนำมาพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม การสร้างทางรถไฟยังเป็นแรงกระตุ้นอุตสาหกรรมในท้องถิ่นให้เกิดการตื่นตัว อุตสาหกรรมเริ่มมีการพัฒนาในบริเวณเมืองต่างๆ ที่อยู่โดยรอบกรุงมอสโกและกรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก ทำให้เกิดกลุ่มชนชั้นใหม่คือพวกกรรมกรการปฏิวัติอุตสาหกรรมของรัสเซียในยุคนี้ยังเป็นแรงกระตุ้นให้รัสเซียหันมาพัฒนากองทัพเพื่อการขยายอำนาจออกไปภายนอก ผลประการสุดท้ายของการปฏิวัติอุตสาหกรรมของรัสเซียคือการเริ่มรับเอาลัทธิมาร์กซิสต์เข้ามาเผยแพร่ในรัสเซีย มีผลทำให้ขบวนการปฏิวัติกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในรัสเซียเริ่มหันเข้าหาแนวทางสังคมนิยมทางการเมือง

ความสำเร็จในนโยบายขยายอำนาจของรัสเซีย

รัสเซียมีนโยบายขยายอำนาจลงไปทางภาคใต้และทางภาคตะวันออก ในปี ค.ศ. 1858 รัสเซียสามารถขยายดินแดนไปทางภาคตะวันออกเพื่อใช้เป็นเส้นทางออกสู่มหาสมุทรแปซิฟิกโดยการผนวกดินแดนบนฝั่งแม่น้ำอามูร์ (AMUR RIVER) ต่อมาได้มีการสร้างเมืองท่าวลาดิวอสต็อก (VLADIVOSTOCK) ไว้เป็นฐานทัพเรือในปี ค.ศ. 1860 ทางภาคใต้ สงครามระหว่างรัสเซียกับตุรกี (RUSSO-TURKISH WAR) ที่เกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1877-1878 มีผลทำให้รัสเซียสามารถแยกดินแดนบัลแกเรีย (BULGARIA) ออกจากการปกครองของตุรกีได้สำเร็จ

การยุติการปกครองในแนวทางเสรีนิยมของพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 2

แนวทางการปกครองในระบบเสรีนิยมของพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 2 เริ่มเปลี่ยนแปลงไปซึ่งเป็นผลมาจากการกบฏของพวกโพลในปี ค.ศ. 1863 และความพยายามที่จะลอบปลงพระชนม์พระองค์ในปี ค.ศ. 1866 ทำให้พระองค์ต้องทรงนำเอาการปกครองในระบบเก่าแบบเข้มงวดกลับมาใช้อีกครั้งในระหว่างปี ค.ศ. 1863-1874 ทำให้มีผู้ต้องสงสัยในทางการเมืองถูกเนรเทศไปยังไซบีเรีย (SIBERIA) จำนวนประมาณ 150,000 คน มาตรการรุนแรงที่รัฐบาลนำมาใช้ในการปราบปรามศัตรูทางการเมืองยิ่งทำให้พวกปฏิวัติเพิ่มการปฏิบัติการทางการเมืองให้มีความรุนแรงยิ่งขึ้น⁵

⁵ันนทา โชติกะพุกกณะ, ประวัติศาสตร์รัสเซีย (กรุงเทพฯ : ประเมษฐ์การพิมพ์, 2523), หน้า 73.

⁵ันนทา โชติกะพุกกณะ, ประวัติศาสตร์รัสเซีย (กรุงเทพฯ : ประเมษฐ์การพิมพ์, 2523), หน้า 73.

องค์การปฏิวัติที่สำคัญในช่วงนี้ได้แก่พวกที่นิยมในลัทธินิฮิลิซึมส์ (NIHILISM) ซึ่งเป็นพวกที่มุ่งทำลายล้างสถาบันต่างๆ ที่มีอยู่ในรัสเซีย นอกจากนี้ ก็ยังมีขบวนการอนาธิปไตย (ANARCHIST MOVEMENT) ภายใต้การนำของบากูนิน (BAKUNIN) นักการเมืองผู้ถูกเนรเทศไปอยู่สวีเดนและนอร์เวย์ ขบวนการอนาธิปไตยมีจุดมุ่งหมายในการทำลายล้างทุกสิ่งทุกอย่างเช่นเดียวกับพวกที่นิยมในลัทธินิฮิลิซึมส์

นโยบายประนีประนอม

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1880 เป็นต้นมาพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 2 ทรงหันมาใช้นโยบายประนีประนอมกับพวกปฏิวัติ แต่กลับปรากฏว่าในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1881 พระองค์ถูกลอบปลงพระชนม์โดยการลอบขวางระเบิดจากศัตรูทางการเมือง การสิ้นพระชนม์อย่างกะทันหันของพระองค์มีผลทำให้การปฏิรูปที่กำลังดำเนินไปด้วยดีมีอันต้องยุติลง^๑

พระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 3 (ALEXANDER III ค.ศ. 1881-1894)

พระราชโอรสของพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 2 ทรงนำรัสเซียหวนกลับไปสู่การปกครองในระบอบเก่าอย่างเข้มงวดอีกครั้ง บรรดาชนกลุ่มน้อย พวกเสรีนิยมและชาวยิวต่างก็ได้รับการกดขี่บีบบังคับจากรัฐบาล บรรดาชนกลุ่มต่างๆ ที่ไม่พอใจนโยบายการปกครองของพระองค์ได้หันมาจัดตั้งขบวนการใต้ดินเพื่อต่อต้านอำนาจของพระองค์ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มมาร์กซิส ก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นอย่างลับๆ ในกรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก ในปี ค.ศ. 1883

ในด้านการต่างประเทศ รัสเซียประสบความล้มเหลวในการดำเนินนโยบายร่วมเป็นพันธมิตรกับเยอรมนีและออสเตรีย-ฮังการี รัสเซียได้ถอนตัวออกจากการร่วมในสนธิสัญญาสันนิบาตสามจักรพรรดิ ในปี ค.ศ. 1887 และหันมาดำเนินนโยบายเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1894 ซึ่งเป็นระยะเวลา 10 เดือนก่อนการสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 3

ผลงานดีเด่นของพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 3 คือการขยายการพัฒนาประเทศไปสู่ดินแดนภาคตะวันออกโดยทรงอนุมัติโครงการก่อสร้างทางรถไฟสายทรานส์-ไซบีเรีย (TRANS-SIBERIAN RAILWAY) ในปี ค.ศ. 1891 ซึ่งเป็นเส้นทางรถไฟที่เชื่อมดินแดน

^๑ประเสริฐ เรืองสกุล, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1971, หน้า 162.

ของรัสเซียในยุโรปกับเอเชีย และยังส่งผลต่อการเพิ่มความแข็งแกร่งทางการทหารระหว่างกรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก ข้ามดินแดนไซบีเรียไปสู่เมืองท่าวลาดีวอสต็อก ซึ่งเป็นเมืองท่าของรัสเซียบนฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก ทำให้เกิดการขยายเส้นทางๆ การค้าของรัสเซียในเขตแปซิฟิก การก่อสร้างเส้นทางสายทรานส์-ไซบีเรีย ส่วนใหญ่สำเร็จในปี ค.ศ. 1904 และสำเร็จลุล่วงทั้งโครงการในปี ค.ศ. 1917⁷

อาณาจักรเยอรมนี (THE SECOND REICH)

อาณาจักรเยอรมนีที่เกิดขึ้นใหม่ในปี ค.ศ. 1871 มีลักษณะการปกครองเป็นแบบสมาพันธรัฐซึ่งประกอบไปด้วย ปรัสเซียและบรรดารัฐเยอรมันอื่นๆ อีก 24 รัฐในแต่ละรัฐยังคงมีอำนาจในการปกครองตนเองแต่ต้องขึ้นตรงกับรัฐบาลกลางที่เข้มแข็งโดยมีบิสมาร์คดำรงตำแหน่งอัครเสนาบดี (CHANCELLOR) รัฐบาลกลางทำหน้าที่ในการบริหารร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร หรือ ไรชส์ตีก (REICHSTAG) โดยบิสมาร์คได้ใช้พรรคการเมืองเกือบทุกพรรคให้หันมาสนับสนุนการทำงานของรัฐบาล จึงเป็นการเปิดโอกาสให้บรรดาพรรคการเมืองสามารถหาเสียงสนับสนุนจากประชาชนจนสามารถขยายฐานเสียงออกไปได้อย่างกว้างขวาง พรรคการเมืองที่ทำงานใกล้ชิดกับรัฐบาลมากที่สุดได้แก่พรรคเสรีประชาชาติ (NATIONAL LIBERAL) ซึ่งในเวลาต่อมาได้กลายมาเป็นฐานเสียงที่สำคัญของรัฐบาลทั้งทางด้านการออกกฎหมายเพื่อเป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและการรวมเยอรมนีเข้าด้วยกันอย่างแท้จริง

นโยบายการปฏิวัติทางวัฒนธรรม

นโยบายที่พรรคเสรีประชาชาติได้ดำเนินงานผิดพลาดคือการสนับสนุนให้บิสมาร์คหันมาเป็นศัตรูกับพวกคาธอลิกโดยให้การสนับสนุนต่อการปฏิวัติทางวัฒนธรรม (KULTURKAMPF) หรือนโยบายการต่อสู้เพื่อวัฒนธรรมเพื่อชิงอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางและลดอำนาจศาสนจักร ทำให้บิสมาร์คและพรรคเสรีประชาชาติซึ่งเป็นพรรคการเมืองของกลุ่มชนชั้นกลางต้องกลายมาเป็นศัตรูกับสันตะปาปาไพอัสที่ 9 (PIUS IX) ซึ่งได้ทรงออกคำประกาศ PAPAL INFALLIBILITY มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1870 โดยมีสาระสำคัญคือ

⁷Alan Palmer, *The Penguin Dictionary of Modern History* (Aylesbury : Hazell Watson & Viney Limited, 1983), P.287.

คำสอนทางศาสนา (DOGMA) ย่อมจะไม่มีข้อผิดพลาด ซึ่งคำประกาศดังกล่าวมีเจตนาที่ต้องการให้ประชาชนเห็นความสำคัญของศาสนจักรมากกว่าอาณาจักร คำประกาศของสันตะปาปาไพอัสที่ 9 ทำให้นโยบายการปฏิวัติทางวัฒนธรรมของบิสมาร์คดำเนินไปอย่างไม่ได้ผลเพราะถูกต่อต้านจากพวกคาทอลิกในเยอรมนีซึ่งได้รวมพลังกันโดยการ تهدียงลงคะแนนให้แก่พรรคกลางคาทอลิก (CATHOLIC CENTER PARTY) ทำให้พรรคกลางคาทอลิกกลายเป็นพรรคฝ่ายค้านที่เข้มแข็ง บิสมาร์คจึงต่อสู้กับศาสนจักรโดยการออกกฎหมายเดือนพฤษภาคม ซึ่งได้ออกมาบังคับใช้ในเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 1873, 1874 และ 1875 (MAY LAWS) โดยมีสาระสำคัญคือ

1. ห้ามไม่ให้พระสอนหนังสือและโรงเรียนต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ
2. พวกเยซุอิตจะถูกขับไล่ออกจากประเทศเยอรมนี
3. การสมรสต้องเป็นไปตามกฎหมายของประเทศ
4. พระจะต้องได้รับการศึกษาจากมหาวิทยาลัยภายในประเทศเยอรมนีและการแต่งตั้งพระจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ^๑

ในปี ค.ศ. 1878 บิสมาร์คได้หันมายกเลิกนโยบายต่อต้านศาสนจักรเมื่อสันตะปาปาไพอัสที่ 9 สิ้นพระชนม์ลง ในเวลาต่อมารัฐบาลก็สามารถดึงเอาพรรคกลางคาทอลิกมาเป็นพันธมิตรได้สำเร็จ

สาเหตุที่ทำให้พรรคกลางคาทอลิกหันมาร่วมมือกับรัฐบาล

ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่ทั่วโลกประสบในปี ค.ศ. 1873 ได้ส่งผลกระทบต่อการทำเกษตรกรรมในทวีปยุโรป แป้งสาลีในยุโรปมีราคาตกต่ำเนื่องจากได้มีการสั่งเข้าแป้งสาลีที่ถูกกว่าจากสหรัฐอเมริกา แคนาดาและรัสเซีย สาเหตุเพราะได้มีการเปิดใช้ที่ดินขนาดใหญ่ทั้งในทวีปอเมริกาเหนือและในรัสเซีย อีกทั้งความเจริญก้าวหน้าทางด้านคมนาคมขนส่งเช่น รถไฟและเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยจึงทำให้ค่าขนส่งสินค้าระหว่างประเทศมีราคาถูกลง ทำให้ชาวนาในยุโรปซึ่งหากินบนผืนดินขนาดเล็กได้รับผลกระทบจากการสั่งเข้าแป้งสาลี โดยเฉพาะในภาคตะวันตกและภาคใต้ของเยอรมนีซึ่งชาวนาได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ชาวนาเหล่านี้ส่วนใหญ่ต่างก็เป็นสมาชิกพรรคกลางคาทอลิกและนับถือศาสนานิกายคาทอลิก จากผลกระทบดังกล่าวจึงทำให้พรรคกลาง-

^๑ประเสริฐ เรื่องสกุล, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1971, หน้า 154.

คาธอลิกต้องหันมาร่วมมือกับรัฐบาล เพื่อผลักดันให้รัฐบาลเปลี่ยนมาใช้นโยบายการตั้ง
กำแพงภาษีศุลกากรเพื่อเป็นการปกป้องผลประโยชน์แก่กลุ่มคนที่ให้การสนับสนุนแก่พรรค⁹

นโยบายการตั้งกำแพงภาษีศุลกากร

การแข่งขันทางการค้าที่รุนแรงขึ้นกับต่างประเทศยังส่งผลกระทบต่อพวกโปรเตส-
แตนท์ยุงเกอร์ซึ่งเป็นกลุ่มที่ครอบครองที่ดินเป็นจำนวนมากทางภาคตะวันออกของเยอรมนี
พวกโปรเตสแตนท์ยุงเกอร์เหล่านี้จึงให้การสนับสนุนต่อนโยบายการตั้งกำแพงภาษีศุลกากร
เช่นเดียวกับพวกชาวคาธอลิก ในเวลาต่อมาพวกพ่อค้าเหล็กและเหล็กกล้าในแคว้น
ปรัสเซียไรน์แลนด์ซึ่งเดิมให้การสนับสนุนต่อนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมได้เปลี่ยนท่าที
หันมาให้การสนับสนุนนโยบายการตั้งกำแพงภาษีศุลกากร เมื่อได้รับแรงกระตุ้นจากกลุ่ม
ผลประโยชน์ที่สำคัญสามกลุ่มใหญ่บิสมาร์คจึงพอใจที่จะเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจแบบ
เสรีนิยมมาสู่ระบบการตั้งกำแพงภาษีศุลกากรในปี ค.ศ. 1879 การกระทำดังกล่าวมีผลทำให้
รัฐบาลได้รับเสียงสนับสนุนเพิ่มขึ้นในรัฐสภาทั้งจากพรรคเสรีประชาธิปไตยซึ่งเป็นพันธมิตร
เดิมพรรคกลางคาธอลิก และพรรคอนุรักษนิยม ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่อยู่ภายใต้อิทธิพล
ของกลุ่มนายทุนเจ้าของที่ดินในแคว้นปรัสเซีย

บิสมาร์คได้เคยคิดหาวิธีเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐบาลมาหลายวิธี การเพิ่มพิกัดอัตรา
ภาษีศุลกากรเป็นทางออกที่ดีที่รัฐบาลได้นำมาใช้ ความสำเร็จของรัฐบาลเยอรมันทำให้
ประเทศอื่นๆ ทำตามอย่าง ดังนั้น ในช่วงทศวรรษที่ 1880 และ 1890 จึงเป็นยุคที่หวนกลับไป
ไปสู่ระบบการตั้งกำแพงภาษีศุลกากร (PROTECTIONISM) เพื่อให้การคุ้มครองแก่ผลผลิต
ทางด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมภายในประเทศ ฝรั่งเศสก็ได้มีการเปลี่ยนแปลง
นโยบายมาสู่การตั้งกำแพงภาษีศุลกากรเช่นเดียวกับเยอรมนี ซึ่งในเวลาต่อมาก็มีประเทศ
อื่นๆ หันมาดำเนินนโยบายเช่นเดียวกับเยอรมนีและฝรั่งเศส ทำให้รัฐบาลต่างๆ เหล่านี้
สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและได้รับความนิยมจากประชาชนไปในเวลาเดียวกัน

⁹Mc Kay, *A History of Western Society*, P.898.

การกำจัดพวกสังคมนิยม

บิสมาร์คมีนโยบายสกัดกั้นการเจริญเติบโตของพวกสังคมนิยมเยอรมัน ทั้งนี้เพราะนโยบายของพรรคสังคมนิยมและความจงรักภักดีที่พวกสมาชิกมีต่อพรรคอาจก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นในเยอรมนี ภายหลังจากที่ได้พยายามและล้มเหลวมาแล้วถึง 2 ครั้งในการลอบปลงพระชนม์พระเจ้าวิลเลียมที่ 1 ถึงแม้จะเป็นการกระทำของพวกหัวรุนแรง (RADICALS) ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกของพรรคสังคมนิยม แต่ก็มีผลติดตามมาคือในปี ค.ศ. 1878 บิสมาร์คได้ขอเสียงสนับสนุนจากสภาผู้แทนราษฎรให้มีการออกกฎหมายเพื่อเปลี่ยนสถานภาพให้สมาชิกพรรคสังคมนิยมกลายเป็นพวกนอกกฎหมาย การประชุมพรรคและข้อเขียนที่ออกโดยสมาชิกพรรคให้ถือเป็นสิ่งผิดกฎหมายเช่นเดียวกัน การผ่านกฎหมายฉบับดังกล่าวมีผลทำให้ พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (SOCIAL DEMOCRATIC PARTY) ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่เกิดจากการรวมพรรคกรรมกรเยอรมันสองพรรคเข้าด้วยกันตั้งแต่ปี ค.ศ. 1875 กลายมาเป็นพรรคการเมืองนอกกฎหมาย สมาชิกพรรคต้องหันไปดำเนินวิถีทางการเมืองแบบใต้ดิน อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองแนวทางสังคมนิยมจัดเป็นพรรคการเมืองที่มีการจัดองค์กรและมีระเบียบวินัยดีกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ ในเยอรมนี

การจัดระบบสวัสดิการสังคม

เมื่อสามารถกำจัดพวกสังคมนิยมให้กลายเป็นพวกนอกกฎหมายได้สำเร็จแล้ว เพื่อเป็นการเอาใจพวกกรรมกรบิสมาร์คจึงนำเอาแนวทางสังคมนิยมมาใช้ในทางปฏิบัติต่อพวกกรรมกร ในปี ค.ศ. 1883 และ 1884 บิสมาร์คได้ผลักดันให้รัฐสภาผ่านกฎหมายระบบสวัสดิการสังคม (SOCIAL SECURITY SYSTEM) เพื่อให้การคุ้มครองแก่พวกกรรมกรโดยการจัดให้มีการประกันการเจ็บป่วยและการประกันอุบัติเหตุแก่พวกกรรมกร ต่อมาในปี ค.ศ. 1889 ได้มีการผ่านกฎหมายเบี้ยบำนาญ (OLD-AGE PENSION) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้ประโยชน์แก่พวกกรรมกรที่ปลดเกษียณไปแล้วจะได้รับเงินบำนาญจากรัฐบาล เงินที่รัฐบาลนำมาจ่ายเป็นเงินที่ได้มาจากการบังคับเก็บจากทั้งพวคนายจ้างและลูกจ้าง และบางส่วนเป็นเงินของรัฐ

เยอรมนีนับเป็นประเทศแรกที่น่าเอาระบบสวัสดิการสังคมมาใช้ ส่วนสหรัฐอเมริกาได้นำเอาระบบดังกล่าวไปใช้ในอีก 50 ปีต่อมา อย่างไรก็ตาม ระบบสวัสดิการสังคมของบิสมาร์คก็ไม่สามารถหันเหความนิยมของพวกกรรมกรจากลัทธิสังคมนิยม ความเจริญก้าวหน้าของระบบสวัสดิการสังคมถือเป็นผลผลิตของการแข่งขันในทางการเมืองและเป็นความพยายามของรัฐบาลที่ต้องการได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชน

บิสมาร์คหมดอำนาจ

ในปี ค.ศ. 1890 จักรพรรดิวิลเลียมที่ 2¹⁰ (ค.ศ. 1888-1918) ทรงต่อต้านบิสมาร์คที่ต้องการขยายเวลาบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยยังคงสถานภาพเป็นพรรคการเมืองนอกกฎหมาย ทั้งนี้เพราะพระองค์ทรงต้องการปกครองประเทศด้วยพระองค์เองและทรงต้องการได้รับเสียงสนับสนุนจากพวกกรรมกร ดังนั้น พระองค์จึงทรงบังคับให้บิสมาร์คลาออกจากตำแหน่งในปี ค.ศ. 1890 เมื่อบิสมาร์คลาออกจากตำแหน่งไปแล้วนโยบายทางด้านการต่างประเทศของเยอรมนีได้เปลี่ยนไปจากเดิม ส่วนนโยบายการปกครองภายในปรากฏว่ารัฐบาลสามารถผ่านกฎหมายออกมาได้หลายฉบับโดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือแก่พวกกรรมกรและการทำให้พรรคการเมืองในแนวทางสังคมนิยมเป็นพรรคการเมืองที่ถูกกฎหมาย

รัฐบาลพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย

จักรพรรดิวิลเลียมที่ 2 ทรงไม่ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับบิสมาร์คในการกีดกันพวกกรรมกรจากความเกี่ยวข้องกับลัทธิสังคมนิยม เพราะแนวความคิดสังคมนิยมได้ถูกเผยแพร่ออกไปจนเป็นที่นิยมในกลุ่มกรรมกรจนทำให้สมาชิกพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยได้รับการเลือกตั้งเข้าสู่สภาเป็นจำนวนมาก แต่จากความผิดพลาดของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยในปี ค.ศ. 1906 ด้วยนโยบายต่อต้านการทำสงครามขยายเขตอาณานิคมเข้าไปในดินแดนแอฟริกาตะวันตกเฉียงใต้ของเยอรมนี จึงมีผลทำให้พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยต้องสูญเสียคะแนนเสียงสนับสนุนไปเป็นจำนวนมากจากการเลือกตั้งครั้งใหญ่ในปี ค.ศ. 1907

¹⁰จักรพรรดิวิลเลียมที่ 1 เสด็จสวรรคตในปี ค.ศ. 1888 จักรพรรดิเฟรเดอริกที่ 3 พระราชโอรสทรงขึ้นครองราชย์สืบต่อมาอีก 3 เดือนก็เสด็จสวรรคตลงด้วยโรคประจำพระองค์ จักรพรรดิวิลเลียมที่ 2 พระราชโอรสจึงเสด็จขึ้นครองราชย์ในเวลาต่อมา จักรพรรดิวิลเลียมที่ 2 ทรงมีฐานะเป็นพระราชนัดดาของพระราชินีวิกตอเรียแห่งอังกฤษ เนื่องจากพระราชมารดาของพระองค์คือเจ้าหญิงวิกตอเรียทรงเป็นพระราชธิดาองค์ใหญ่ของพระราชินีวิกตอเรียแห่งอังกฤษ.

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยสามารถฟื้นฟูคะแนนนิยมที่ได้รับกลับคืนมาจนสามารถขยายฐานคะแนนเสียงออกไปอย่างกว้างขวางในช่วงก่อนที่จะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ในการเลือกตั้งปี ค.ศ. 1912 พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาดทำให้กลายเป็นพรรคการเมืองที่มีคะแนนเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น แนวทางการปฏิวัติสังคมนิยมจึงได้ลดความรุนแรงลง นโยบายต่อต้านการขยายกำลังกองทัพและนโยบายต่อต้านจักรวรรดินิยมค่อยๆ หดไปจากแนวความคิดเดิมของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเมื่อได้เป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาล กลุ่มสังคมนิยมเยอรมันได้เข้าไปร่วมอยู่ภายใต้ร่มธงเยอรมันอย่างเต็มตัว¹¹

สาธารณรัฐที่ 3 ของฝรั่งเศส

ปี ค.ศ. 1871 เป็นปีที่ฝรั่งเศสตกอยู่ในสภาวะวิกฤตเนื่องจากการพ่ายแพ้สงครามต่อปรัสเซียจนส่งผลก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นภายในประเทศ กลุ่มสาธารณรัฐนิยมผู้รักชาติได้ประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่สาธารณรัฐที่ 3 (THE THIRD REPUBLIC) หลังจากที่กองทัพฝรั่งเศสได้พ่ายแพ้อย่างย่อยยับที่สมรภูมิจีเซดัง แต่ฝรั่งเศสก็ยังไม่ยอมแพ้ กลุ่มสาธารณรัฐนิยมยังคงทำสงครามเพื่อปกป้องกรุงปารีสเป็นเวลาอีกหลายสัปดาห์จนกระทั่งถูกกองทัพปรัสเซียทำการปิดล้อมจนต้องยอมแพ้เพราะความอดอยากในเดือนมกราคม ค.ศ. 1871

การกบฏของพวกคอมมูนส์ปารีส

ภายหลังการยอมแพ้รัฐบาลชั่วคราวได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติขึ้นปรากฏว่าพรรคอนุรักษนิยมและกลุ่มนิยมกษัตริย์ (MONARCHISTS) ได้รับการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก สภาแห่งชาติได้เลือก อะดอล์ฟ ธิเออร์ (ADOLPHE THIERS) หัวหน้ารัฐบาลชั่วคราวซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นกลางนิยมกษัตริย์ขึ้นเป็นประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐที่ 3 จึงทำให้กลุ่มสาธารณรัฐนิยมและกลุ่มสังคมนิยมชาวปารีสซึ่งเป็นกลุ่มที่เพิ่งบอบช้ำมาจากการทำสงครามเพื่อปกป้องกรุงปารีสไม่พอใจเพราะคิดว่าผลจากการเลือกตั้งอาจจะทำให้ฝรั่งเศสต้องหวนกลับไปปกครองในระบบเก่า ดังนั้น ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1871 กลุ่มชาวปารีสจึงก่อการกบฏโดยประกาศแยกตัวออกเป็นคอมมูนส์ปารีส เพื่อการดำรงไว้ซึ่ง

¹¹Mc Kay, A History of Western Society, P.899.

การปกครองในระบบสาธารณรัฐและให้มีการกระจายอำนาจโดยแบ่งการปกครองภายในฝรั่งเศสออกเป็นเขตปกครอง (COMMUNES) ชาวปารีสส่วนใหญ่ยังไม่ต้องการให้กลุ่มอนุรักษนิยมที่มาจากชนบทเข้ามามีบทบาทปกครองกรุงปารีส ดังนั้น สภาแห่งชาติภายใต้การนำของประธานาธิบดีแอร์ จึงส่งกองทหารจำนวนประมาณ 150,000 คน ภายใต้การนำของจอมพลแมกแมน (MARSHAL MAC MAHON) เข้าทำการปราบปรามพวกกบฏในกรุงปารีส ทำให้ชาวปารีสจำนวนประมาณ 2,000 คนต้องเสียชีวิต สงครามกลางเมืองปารีสยุติลงในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1871 เหตุการณ์ในครั้งนี้คล้ายกับเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1848 (JUNE DAYS) เพราะเป็นเหตุการณ์ที่ชาวปารีสได้ต่อสู้กับชาวชนบทและยังเป็นการต่อสู้กันเองระหว่างชาวฝรั่งเศสกับชาวฝรั่งเศส

ประธานาธิบดีแอร์ลาออก

เมื่อสงครามกลางเมืองยุติลงรัฐบาลภายใต้การนำของประธานาธิบดีแอร์มีนโยบายฟื้นฟูประเทศขึ้นมาใหม่เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพราะฝรั่งเศสได้ผ่านเหตุการณ์สำคัญติดต่อกันมาถึง 2 เหตุการณ์คือสงครามกับปรัสเซียและสงครามกลางเมือง อย่างไรก็ตาม ฝรั่งเศสก็สามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วเมื่อสามารถจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม (REPARATION) แก่เยอรมนีเป็นจำนวนเงินถึง 5,000 ล้านฟรังก์ได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1873 ก่อนเวลาที่กำหนดเป็นเวลา 1 ปี ผลที่ติดตามมาจากการปราบปรามการกบฏของพวกคอมมูนส์ปารีสอย่างรุนแรงทำให้ประชาชนในชนบทและกลุ่มชนชั้นกลางหัวนเกรงว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจจะส่งผลให้สาธารณรัฐที่ 3 อ่อนแอลงและอำนาจในการปกครองจะตกอยู่ภายใต้การชี้นำของกลุ่มอนุรักษนิยมมากยิ่งขึ้น การปกครองในระบบสาธารณรัฐของฝรั่งเศสมีลักษณะการประนีประนอมโดยใช้การปกครองในระบบสาธารณรัฐแต่เนนโยบายคงเป็นแบบอนุรักษนิยม ในเวลาต่อมาสภาแห่งชาติได้ลงมติไม่ไว้วางใจประธานาธิบดีแอร์จึงทำให้ประธานาธิบดีแอร์ต้องขอลาออกจากตำแหน่งไปในปี ค.ศ. 1873¹²

¹²น้ำเงิน บุญเยี่ยม, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1914 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523), หน้า 248.

ประธานาธิบดีแมกแมนกับการฟื้นฟูระบอบกษัตริย์

นายพลแมกแมน (ค.ศ. 1873-1879) ผู้มีนโยบายอนุรักษนิยมได้รับการเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในเวลาต่อมา จึงมีแนวโน้มที่ฝรั่งเศสจะมีการฟื้นฟูการปกครองในระบอบกษัตริย์ขึ้นมาใหม่ ซึ่งในเวลานั้นผู้ที่สมควรได้รับการเลือกขึ้นดำรงตำแหน่งกษัตริย์ฝรั่งเศสมีอยู่ 2 คนคือ

1. กองค์ เดอ ซอมบอร์ (COMTE DE CHAMBORD) ผู้มีเชื้อสายของราชวงศ์บูร์บอง
2. กองค์ เดอ ปารีส (COMTE DE PARIS) พระราชนัดดาของพระเจ้าหลุยส์ฟิลิป

ในที่สุดกลุ่มนิยมกษัตริย์ได้ตกลงเลือก กองค์ เดอ ซอมบอร์ ผู้ไม่มีทายาทให้ขึ้นเป็นกษัตริย์ก่อนในฐานะของพระเจ้าเฮนรีที่ 5 ส่วน กองค์ เดอ ปารีส จะอยู่ในตำแหน่งองค์รัชทายาท แต่ความหวังของกลุ่มนิยมกษัตริย์ก็ต้องสลายไปเมื่อ กองค์ เดอ ซอมบอร์ ปฏิเสธที่จะยอมรับธงสามสีและต้องการนำเอาธงสีขาวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการปกครองในระบอบเก่ากลับมาใช้ นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงปฏิเสธที่จะต้องยอมรับในอำนาจของสภาแห่งชาติโดยทรงต้องการให้กษัตริย์ฝรั่งเศสมีอำนาจสูงสุดภายใต้การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จากข้อเรียกร้องดังกล่าวจึงทำให้พระองค์ไม่เป็นที่ยอมรับจากประชาชนฝรั่งเศส

รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1875

ในปี ค.ศ. 1875 สภาแห่งชาติได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยให้ฝรั่งเศสมีการปกครองในระบอบสาธารณรัฐ ภายใต้การนำของประธานาธิบดีที่มาจากกาเลือกตั้งซึ่งอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 7 ปี โดยปกครองร่วมกับรัฐสภาซึ่งประกอบไปด้วยสภาสูงและสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากกาเลือกตั้ง

บทบาทที่สำคัญของลีออน แกมเบตต้า

ลีออน แกมเบตต้า (LEON GAMBETTA) ผู้นำกลุ่มสาธารณรัฐนิยมเป็นบุตรของพ่อค้าขายของชาชาวอิตาเลียน มีอาชีพเป็นทนายความแต่ไม่ประสบความสำเร็จในอาชีพการงานจึงหันมาใช้ชีวิตเป็นนักการเมือง แกมเบตต้าเป็นผู้นำเอาการเมืองของฝรั่งเศสให้เข้า มาอยู่ภายใต้การชี้นำของประชาชนส่วนใหญ่ เขาเป็นนักพูดที่มีบุคลิกดี

สามารถจูงใจคนฟังให้ มีความคิดเห็นคล้ายตามโดยเฉพาะเขาต้องการให้สาธารณรัฐที่ 3 เป็นสาธารณรัฐที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้คนทุกกลุ่มให้มีโอกาสเท่าเทียมกัน แกมเบตต้ายังสามารถทำให้รัฐสภาของฝรั่งเศสกลายมาเป็นสถาบันที่มีอำนาจสูงสุดในระหว่างปี ค.ศ. 1877-1879 จนกระทั่งสามารถบีบบังคับให้ประธานาธิบดีแมกแมนต้องลาออกจากตำแหน่งไปในปี ค.ศ. 1879 และในปีเดียวกันนี้ผลการเลือกตั้งที่ปรากฏออกมาคือเสียงส่วนใหญ่ของทั้งสภาสูงและสภาผู้แทนราษฎรเป็นเสียงของกลุ่มสาธารณรัฐนิยม จึงมีผลทำให้สาธารณรัฐที่ 3 ของฝรั่งเศสมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้นภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบสาธารณรัฐเป็นเวลาเกือบ 10 ปี

นายกรัฐมนตรีจูเนส เฟอรี

กลุ่มสาธารณรัฐนิยมหัวปานกลางได้กลายมาเป็นกลุ่มที่สามารถควบคุมเสียงข้างมากในรัฐสภาไว้ได้เป็นเวลานาน ผลงานที่ดีเด่นของกลุ่มนี้คือสหภาพกรรมกรได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์การที่ถูกต้องตามกฎหมาย ฝรั่งเศสกลายมาเป็นประเทศจักรวรรดินิยมที่ยิ่งใหญ่ไม่แพ้ผู้ใดในเวลาต่อมา นอกจากนี้ กลุ่มสาธารณรัฐนิยมหัวปานกลางภายใต้การนำของจูเนส เฟอรี (JULES FERRY ค.ศ. 1832-1893) ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีฝรั่งเศสถึง 2 สมัย (ค.ศ. 1880-1881, 1883-1885) ยังเป็นผู้ผลักดันจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นอย่างมาก เช่น สามารถผลักดันให้มีการออกกฎหมายมาใช้บังคับเป็นจำนวนมากในระหว่างปี ค.ศ. 1879-1886 และที่สำคัญที่สุดคือการออกกฎหมายบังคับให้นักเรียนชาย-หญิง ได้เรียนการศึกษาภาคบังคับโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย กลุ่มสาธารณรัฐนิยมหัวปานกลางยังสามารถผลักดันให้รัฐบาลเพิ่มเงินช่วยเหลือให้แก่โรงเรียนในฝรั่งเศส¹³

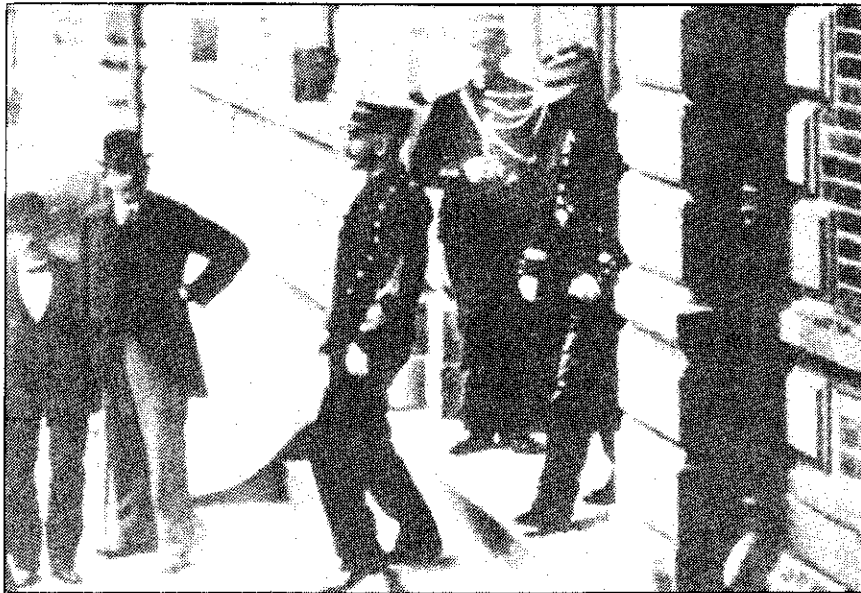
การปฏิรูประบบการศึกษาของกลุ่มสาธารณรัฐนิยมหัวปานกลาง

การปฏิรูประบบการศึกษาของกลุ่มสาธารณรัฐนิยมหัวปานกลางนับเป็นการวางรากฐานที่สำคัญทางการศึกษาขึ้นใหม่ในฝรั่งเศส เพราะในอดีตโรงเรียนในระดับประถมและระดับมัธยมส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนวัดที่อยู่ภายใต้การควบคุมของพวกคาทอลิกซึ่งเป็นกลุ่มที่ต่อต้านการ ปกครองในระบบสาธารณรัฐ การที่ฝรั่งเศสสามารถเปลี่ยนแปลงระบบ

¹³Mc Kay, A History of Western Society, P.901.

การศึกษาภาคบังคับมาสู่การดูแลของกลุ่มฆราวาสภายใต้การนำของกลุ่มครูรุ่นใหม่ซึ่งนิยมการปกครองในระบบสาธารณรัฐ จึงทำให้กลุ่มครูรุ่นใหม่เหล่านี้พยายามปลูกฝังแนวความคิดให้แก่พวกนักเรียนจนเกิดความจงรักภักดีต่อการปกครองในระบบสาธารณรัฐเพื่อป้องกันไม่ให้ชาวฝรั่งเศสต้องหลงผิดดังเช่นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตโดยการเลือกผู้ปกครองเผด็จการเช่น 2 อดีตจักรพรรดิไปเยือนให้มาปกครองฝรั่งเศส

ถึงแม้การปฏิรูประบบการศึกษาได้ส่งผลกระทบต่อพวกคาทอลิกแต่ก็ยังมีพวกคาทอลิกจำนวนมากเริ่มหันมายอมรับการปกครองในระบบสาธารณรัฐ โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ 1890 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ศาสนจักรคาทอลิกอยู่ภายใต้การนำของสันตะปาปา ลีโอที่ 13 (LEO XIII ค.ศ. 1878-1903) ผู้มีแนวความคิดเสรีนิยมพอสมควร ดังนั้น ความตึงเครียดระหว่างศาสนจักรกับรัฐบาลฝรั่งเศสจึงสามารถยุติลงได้ด้วยดี แต่ในเวลาต่อมาอีกไม่นานก็ได้เกิดคดีทรายฟัสที่อื้อฉาวขึ้น ทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างศาสนจักรกับรัฐบาลฝรั่งเศสต้องหวนกลับไปสู่สภาวะแห่งความตึงเครียดอีกครั้ง

อัลเฟรด ทรายฟัส

คดีทรายฟัส (DREYFUS AFFAIR)

อัลเฟรด ทรายฟัส (ALFRED DREYFUS) เป็นร้อยเอกทหารบกผู้มีเชื้อสายยิวได้เข้าร่วมทำงานในคณะเสนาธิการทหารของฝรั่งเศส ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1894 เขาถูก

ใส่ร้ายโดยข้อกล่าวหาว่ามีความผิดฐานกบฏเพราะได้ขายความลับทางราชการทหารให้แก่พวกเยอรมัน ดรายฟัสถูกศาลทหารพิพากษาลงโทษโดยให้ส่งไปอยู่ที่เกาะเดวิลส์ (DEVILS ISLAND) ซึ่งเป็นสถานที่จองจำนักโทษของฝรั่งเศสในดินแดนกายานาฝรั่งเศส (FRENCH GUIANA) ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของทวีปอเมริกาใต้ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1894 ครอบครัวดรายฟัสเชื่อว่าเขาบริสุทธิ์จึงพยายามขอรื้อฟื้นคดีขึ้นมาใหม่โดยมีกลุ่มที่ให้การสนับสนุนที่สำคัญได้แก่กลุ่มสาธารณรัฐนิยมและกลุ่มนักวิชาการ โดยมีบุคคลสำคัญได้แก่ เอมีล โซลา (EMILE ZOLA) นักหนังสือพิมพ์ผู้ต่อสู้ในคดีนี้จนถูกคุกคามต้องลี้ภัยไปอยู่อังกฤษ การต่อสู้ของโซลาได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในคดีนี้

ในระหว่างปี ค.ศ. 1898-1899 คดีดรายฟัสทำให้ประชาชนฝรั่งเศสเกิดความแตกแยกออกเป็น 2 ฝ่ายคือ

1. ฝ่ายทหาร ซึ่งเป็นฝ่ายที่ได้สร้างหลักฐานขึ้นเพื่อปกป้องดรายฟัสโดยมีกลุ่มนิยมกษัตริย์ พวกคาซอลิกและพวกที่ต่อต้านยิว (ANTI-SEMITES) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต่อต้านการปกครองในระบอบสาธารณรัฐให้การสนับสนุน

2. ฝ่ายสนับสนุนดรายฟัส ได้แก่กลุ่มพลเรือนเสรีนิยม กลุ่มสาธารณรัฐนิยม และกลุ่มสังคมนิยมได้เข้าร่วมต่อสู้ในคดีนี้เพื่อเป็นการปกป้องสาธารณรัฐที่ 3

ในปี ค.ศ. 1896 พันเอกยอร์ช พิการ์ (GEORGE PICQUART) ซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยสืบราชการลับได้ให้ความสนใจต่อคดีนี้ และได้เปิดเผยข้อเท็จจริงที่ว่าลายมือซึ่งใช้เป็นหลักฐานปกป้องดรายฟัสเป็นลายมือของพันตรีวอลซิน เอสเตอร์ฮาซี (WALSIN ESTERHAZY) คดีดรายฟัสจึงถูกนำมาพิจารณาใหม่ โดยศาลได้ลงความเห็นว่าการใช้หลักฐานปกป้องดรายฟัสเป็นหลักฐานปลอมซึ่งทำขึ้นโดย พันเอกฮูเบิร์ต เฮนรี่ (HUBERT HENRY) ซึ่งได้ฆ่าตัวตายไปในเวลาต่อมา ในปี ค.ศ. 1906 ศาลได้ตัดสินให้ดรายฟัสเป็นผู้บริสุทธิ์ ภายหลังจากที่คดีนี้ได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1899¹⁴

¹⁴Felix Gilbert, *The End of the European Era 1890 to the Present* (2nd ed ; New York : W.W. Norton & Company, 1979), PP.60-61.

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากคดียุติธรรม

การตัดสินคดีคดียุติธรรมได้ก่อให้เกิดความรู้สึกต่อต้านศาสนจักรขึ้นในฝรั่งเศส เพราะถือว่าเป็นพวกที่ต่อต้านการปกครองในระบบสาธารณรัฐและนิยมการปกครองในระบบกษัตริย์ ในระหว่างปี ค.ศ. 1901-1905 รัฐบาลฝรั่งเศสได้เพิ่มความเข้มงวดในการติดต่อกับศาสนจักรในฝรั่งเศส โดยได้มีการออกกฎหมายว่าด้วยการสมาคม (LAW OF ASSOCIATION) ในปี ค.ศ. 1901 เพื่อให้มีการยกเลิกสถาบันที่เป็นของศาสนจักรลงหลายแห่งในปี ค.ศ. 1905 ได้มีการงดจ่ายเงินเดือนให้แก่พระและให้วัดในฝรั่งเศสต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลจากคณะกรรมการที่เป็นฆราวาส¹⁵

ในเวลาต่อมาโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การควบคุมของวัดต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเองเพราะจะไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลอีกต่อไป ทำให้โรงเรียนวัดต้องสูญเสียนักเรียนไปเป็นจำนวนถึง 1 ใน 3 จากที่เคยมีมาในอดีต ในขณะที่เดียวกันโรงเรียนรัฐบาลก็เริ่มเจริญเติบโตและเข้มแข็งขึ้น ดังนั้น ศัตรูของรัฐบาลจึงเหลือเพียงกลุ่มสังคมนิยมซึ่งกำลังได้รับความนิยมในหมู่ประชาชน

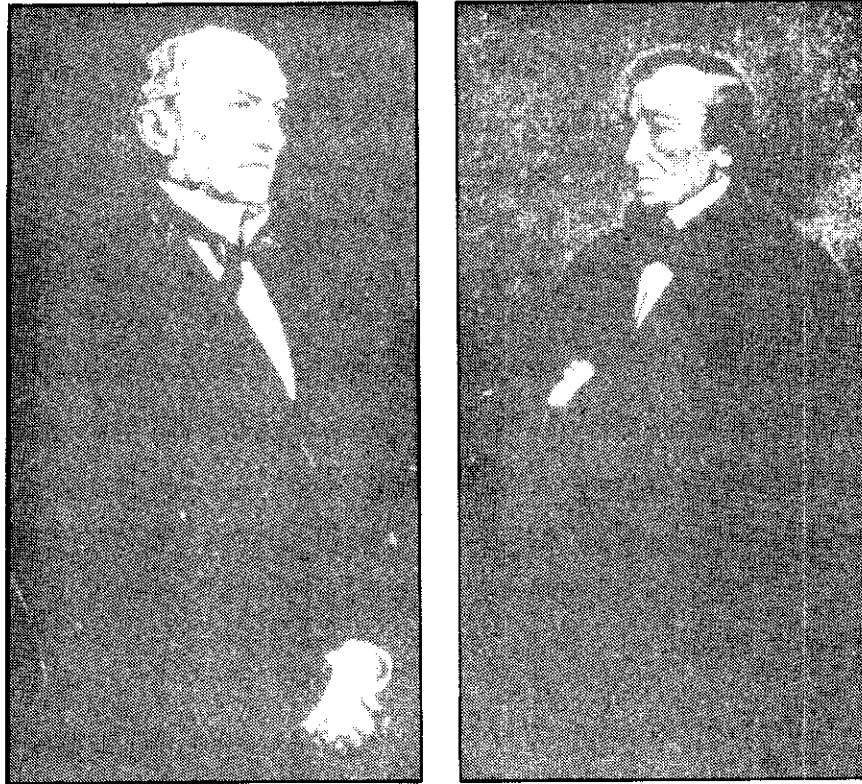
อังกฤษและไอร์แลนด์ (GREAT BRITAIN AND IRELAND)

อังกฤษในตอนปลายศตวรรษที่ 19 ได้กลายมาเป็นตัวอย่างของประเทศที่มีความสงบสุขและประสบความสำเร็จทางด้านการเมืองดังนั้นจึงมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเยอรมนีและฝรั่งเศสในเวลาเดียวกัน การเมืองของเยอรมนียังคงยึดมั่นในระบบรัฐสภาที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อมอบอำนาจให้แก่องค์กรพรรคิ ส่วนฝรั่งเศสยังคงมีเรื่องโต้แย้งกันอยู่เป็นประจำในรัฐสภาจนส่งผลทำให้ประธานาธิบดีมีอำนาจน้อยลง อังกฤษยังคงยึดมั่นอยู่ในระบบการเมือง 2 พรรค (TWO-PARTY SYSTEM) ภายใต้การปกครองในระบบเสรีประชาธิปไตย

การออกกฎหมายปฏิรูประบบรัฐสภาครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1867

อังกฤษได้มีการออกกฎหมายปฏิรูประบบรัฐสภามาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1832 ในเวลาต่อมาได้มีการเสนอขยายสิทธิการเลือกตั้งให้แก่กลุ่มชนชั้นกลางและกลุ่มกรรมกรชายที่

¹⁵ประเสริฐ เรืองสกุล, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1971, หน้า 152-153.

แกลตสโตน และดิสเรลีย์

บรรลุนิติภาวะและมีรายได้ดีซึ่งเสนอโดยเบนจามิน ดิสเรลีย์¹⁶ (BENJAMIN DISRAELI ค.ศ. 1804-1881) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและสมาชิกพรรคอนุรักษนิยมจนสามารถผลักดันให้มีการผ่านกฎหมายการปฏิรูประบบรัฐสภาครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1867 ได้สำเร็จ

ดิสเรลีย์ในฐานะของผู้นำในสภาผู้แทนราษฎรมีความเห็นว่าการจะต้องมีการปฏิรูปการเลือกตั้งขึ้นมาใหม่เพื่อป้องกันการเกิดจลาจลขึ้นภายในประเทศ การกระทำของดิสเรลีย์ถือเป็นการเสี่ยงทางการเมือง (LEAP IN THE DARK) แต่เขาก็มีจุดประสงค์ที่จะทำให้ประชาชนหันมาสนับสนุนพรรคอนุรักษนิยมมากขึ้นกว่าเดิม กฎหมายปฏิรูประบบรัฐสภา (REFORM BILL) ฉบับนี้มีสาระสำคัญในการลดข้อกำหนดทางด้านการเงินลงให้แก่ผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งซึ่งจะทำให้ผู้มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้น

¹⁶ดิสเรลีย์ เป็นบุตรของนายหน้าค้าหุ้นชาวยิวซึ่งเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์นิกายออร์ทอดอกซ์ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งแรกในปี ค.ศ. 1868 เป็นเวลา 8 เดือน หลังจากนั้น ได้เป็นผู้นำฝ่ายค้านเป็นเวลา 6 ปี แล้วจึงขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งในระหว่างปี ค.ศ. 1874-1880.

เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ชนชั้นกรรมาชีพมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง กฎหมายฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากทั้งพรรคเสรีนิยมและพรรคอนุรักษนิยมจนทำให้กฎหมายฉบับนี้ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาและประกาศใช้ในปี ค.ศ.1867¹⁷

รัฐบาลเสรีนิยมภายใต้การนำของแกลดสโตนครั้งที่ 2 ค.ศ. 1880-1885

เมื่อวิลเลียม แกลดสโตน (WILLIAM GLADSTONE ค.ศ. 1809-1898) หัวหน้าพรรคเสรีนิยมได้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1880 เขาได้พยายามผลักดันให้มีการออกกฎหมายปฏิรูประบบรัฐสภาครั้งที่ 3 ในปี ค.ศ. 1884 โดยมีสาระสำคัญในการให้สิทธิแก่พลเมืองชายที่บรรลุนิติภาวะเพิ่มขึ้น ในเวลาต่อมารัฐบาลก็ต้องมาประสบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในไอร์แลนด์และปัญหาทางด้านต่างประเทศซึ่งได้นำความเสื่อมเสียมาสู่รัฐบาล แกลดสโตน เช่นกรณีที่รัฐบาลไม่สามารถส่งกองทหารไปช่วยนายพลชาลส์ กอร์ดอน (CHARLES GORDON) จากการถูกโจมตีจากพวกกบฏซูดานทำให้พวกกบฏสามารถยึดเมืองคาร์ตูม (KHARTOUM) ไว้ได้ในวันที่ 26 มกราคม ค.ศ. 1885 จนทำให้นายพลกอร์ดอนถูกตัดศีรษะ การตายของ นายพลกอร์ดอนทำให้แกลดสโตนถูกกล่าวหาว่าเป็นฆาตกรซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้แกลดสโตนตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งไปในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1885¹⁸

บทบาทของสภาสูง

ในขณะที่สภาผู้แทนราษฎร (HOUSE OF COMMONS) กำลังก้าวหน้าเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์แบบแต่กลับปรากฏว่า สภาสูง (HOUSE OF LORDS) ซึ่งเป็นสภาของกลุ่มขุนนางชั้นสูงซึ่งส่วนใหญ่สังกัดพรรคอนุรักษนิยมไม่ได้แสดงท่าทีที่ต้องการให้เกิดการปฏิรูประบบรัฐสภา นอกจากนี้ สภาสูงยังคงมีสิทธิในการออกเสียงยับยั้งกฎหมายที่ผ่านจากสภาผู้แทนราษฎร เมื่อใดที่พรรคอนุรักษนิยมเป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาลกฎหมายที่ผ่านจากสภาผู้แทนราษฎรมักจะได้รับเสียงสนับสนุนจากสภาสูง แต่ถ้าพรรคเสรีนิยมเป็นฝ่ายจัดตั้งรัฐบาลกฎหมายที่ผ่านจากสภาผู้แทนราษฎรมักจะถูกยับยั้งจากสภาสูง

¹⁷ปราณี ศิริจันทร์พันธ์, ประวัติศาสตร์อังกฤษสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ : แสงจันทร์การพิมพ์, 2526), หน้า 65.

¹⁸เอี่ยม ฉายางาม, ประวัติศาสตร์อังกฤษ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 302.

การออกพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการประกันสังคม

เมื่อแอสควิธ (ASQUITH ค.ศ. 1852-1928) ได้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลเสรีนิยมขึ้นในปี ค.ศ. 1908 ก็ได้เกิดปัญหาการเรียกร้องของขบวนการซูฟราเจตส์ (SUFFRAGETTES) ซึ่งเป็นขบวนการที่มีจุดมุ่งหมายในการเรียกร้องขอสิทธิเลือกตั้งให้แก่สตรีในอังกฤษ นอกจากนี้รัฐบาลยังต้องมาเผชิญกับปัญหาข้อโต้แย้งกับสภาสูงในเรื่องพระราชบัญญัติงบประมาณ (PEOPLE'S BUDGET) ประจำปี ค.ศ. 1909 ทั้งนี้เพราะงบประมาณส่วนหนึ่งได้ถูกกันไว้ช่วยเหลือคนชราซึ่ง ลอยด์ ยอร์ช (DAVID LLOYD GEORGE ค.ศ. 1863-1945) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้ผลักดันกฎหมายฉบับนี้ เพราะจะสามารถช่วยเหลือชาวอังกฤษเมื่อต้องเผชิญกับสภาวะเจ็บป่วย ว่างานหรือเมื่อปลดเกษียณ ลอยด์ ยอร์ช ได้เดินทางไปดูงานทางด้านสวัสดิการสังคมที่ประเทศเยอรมนี ซึ่งประสบความสำเร็จในเรื่องงานทางด้านสวัสดิการสังคมมาก่อน ในเวลาต่อมารัฐบาลสามารถผ่านกฎหมายการให้เงินบำนาญสงเคราะห์คนชรา (OLD AGE PENSION ACT) ในปี ค.ศ. 1908 และพระราชบัญญัติการประกันสุขภาพแห่งชาติ (NATIONAL HEALTH INSURANCE ACT) และพระราชบัญญัติการประกันการว่างงาน ซึ่งเป็นผลงานของวินสตัน เชอร์ชิล ในปี ค.ศ. 1911¹⁹

พระราชบัญญัติรัฐสภา (PARLIAMENT ACT OF 1911)

เมื่อ ลอยด์ ยอร์ช ขอเก็บภาษีจากที่ดินที่ไม่ได้ใช้เพาะปลูกและที่ดินในเขตเมืองซึ่งทำรายได้จำนวนมหาศาลให้แก่พวกขุนนางเจ้าของที่ดิน การกระทำดังกล่าวได้สร้างความไม่พอใจให้แก่พวกขุนนางเหล่านี้เป็นอันมาก ดังนั้น เมื่อรัฐบาลเสนอกฎหมายงบประมาณประจำปี ค.ศ. 1909 แก่รัฐสภาจึงถูกยับยั้งจากสภาสูงจนมีผลทำให้รัฐบาลต้องลาออกภายหลังการเลือกตั้งครั้งใหม่สิ้นสุดลงพรรคเสรีนิยมได้เป็นฝ่ายกลับมาจัดตั้งรัฐบาลอีกครั้งจึงมีการเสนอกฎหมายงบประมาณประจำปี ค.ศ. 1909 เข้าไปใหม่ในรัฐสภา สภาสูงจึงต้องยอมผ่านกฎหมายงบประมาณฉบับนี้ อย่างไรก็ตาม สภาสูงยังคงมีอำนาจในการยับยั้งกฎหมายที่ผ่านจากสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีแอสควิธ จึงเสนอร่างพระราชบัญญัติรัฐสภา เพื่อจำกัดสิทธิยับยั้งของสภาสูง ร่างกฎหมายฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจาก

¹⁹Walter L. Arnstein, *Britain Yesterday and Today 1830 to the Present* (5th ed ; Massachusetts : D.C. Heath and Company, 1988), PP.224-225.

พระเจ้าออร์ซที่ 5 จึงทำให้รัฐบาลสามารถผลักดันพระราชบัญญัติรัฐสภาออกมาบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1911 โดยมีสาระสำคัญพอสรุปได้คือ

1. สภาสูงจะไม่มีสิทธิเข้าไปแทรกแซงกฎหมายด้านการเงิน
2. สภาสูงสามารถยับยั้งกฎหมายที่ผ่านจากสภาผู้แทนราษฎรได้เพียง 2 ปี
3. ถ้าร่างพระราชบัญญัติฉบับใดผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎรถึง 3 วาระติดต่อกันก็ให้ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ทันทีไม่ต้องผ่านสภาสูง
4. ให้ลดระยะเวลาเลือกตั้งทั่วไปจาก 7 ปีมาเป็น 5 ปี

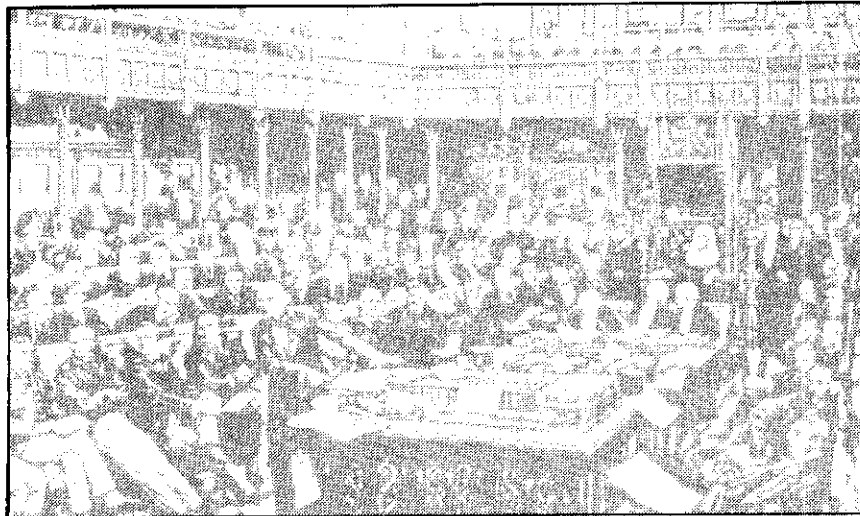
ต่อมาได้มีการออกกฎหมายอนุมัติเงินค่าตอบแทนแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และภายหลังจากพระราชบัญญัติรัฐสภาได้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1911 แล้วสภาสูงก็แทบไม่มีอำนาจเหลืออยู่เลย²⁰

การจัดตั้งพรรคแรงงาน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นตัวแทนของพวกกรรมกรได้รับเลือกตั้งเข้าไปนั่งในสภาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1885 โดยร่วมเป็นพันธมิตรกับพรรคเสรีนิยม ต่อมาในปี ค.ศ. 1888 ได้มีการจัดตั้งพรรคกรรมกรขึ้นในสกอตแลนด์ภายใต้การนำของเคอร์ ฮาร์ดี้ (KEIR HARDIE) ในปี ค.ศ. 1893 ได้มีการจัดตั้งพรรคกรรมกรอิสระ (INDEPENDENT LABOR PARTY) ขึ้นในอังกฤษ แต่พรรคกรรมกรทั้ง 2 พรรคขาดการติดต่อประสานงานกับกลุ่มสหภาพกรรมกรจึงทำให้ไม่ค่อยมีบทบาททางการเมือง ในปี ค.ศ. 1900 ผู้แทนของกลุ่มสังคมนิยมทั้งหมดในอังกฤษซึ่งประกอบไปด้วย พรรคกรรมกรอิสระ สมาพันธ์สังคมนิยมประชาธิปไตย (SOCIAL DEMOCRATIC FEDERATION) ซึ่งเป็นกลุ่มที่นิยมในลัทธิมาร์ก และสมาคมเฟเบียน (FEBIAN SOCIETY) ซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นกลางนักวิชาการที่ต้องการเผยแพร่แนวทางสังคมนิยมแก่พวกที่มีการศึกษา ได้เข้ามาร่วมกับสหภาพกรรมกรเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการตัวแทนกรรมกร (LABOR REPRESENTATION COMMITTEE) เพื่อให้มีความแตกต่างไปจากผู้แทนของพรรคกรรมกรที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ในสภาโดยมีนายแรมเซ แมคโดแนล (RAMSAY MACDONALD) ทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการตัวแทนกรรมกรมีจุดมุ่งหมายในการเรียกร้องให้พวกกรรมกรมีความเป็นอยู่ดีขึ้นโดยจะไม่ใช่วิธีการรุนแรงและหลีกเลี่ยงที่จะถูกกล่าวหาว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มสังคมนิยม

²⁰เอี่ยม ฉายางาม, ประวัติศาสตร์อังกฤษ, หน้า 332-340.

ในปี ค.ศ. 1901 สมาพันธ์สังคมนิยมประชาธิปไตย ได้ขอแยกตัวออกจากคณะกรรมการตัวแทนกรรมกร แต่กลับปรากฏว่าได้มีผู้สมัครเป็นสมาชิกคณะกรรมการตัวแทนกรรมกรเพิ่มขึ้นอย่างมากมาโดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นระหว่างรัฐบาลกับสหภาพกรรมกร ในการเลือกตั้งปี ค.ศ. 1906 ผู้แทนของคณะกรรมการตัวแทนกรรมกรได้รับการเลือกตั้งจำนวน 29 คนจากจำนวนผู้ส่งเข้าสมัครทั้งหมด 50 คน จึงทำให้คณะกรรมการตัวแทนกรรมกรเปลี่ยนชื่อมาเป็นพรรคแรงงาน (LABOR PARTY) หลังจากนั้นพรรคแรงงานก็ได้ให้การสนับสนุนต่อนโยบายปฏิรูปสังคมของพรรคเสรีนิยมจนกระทั่งพรรคเสรีนิยมสามารถผ่านกฎหมายพระราชบัญญัติรัฐสภาเป็นผลสำเร็จในปี ค.ศ. 1911²¹

แกเลตสโตนกำลังเสนอร่างพระราชบัญญัติการปกครองตนเองของชาวไอริชต่อรัฐสภา
ในปี ค.ศ.1893

ปัญหาไอร์แลนด์ (IRISH QUESTION)

ความสำเร็จในการพัฒนาการปกครองในระบบประชาธิปไตยถือเป็นความสำเร็จเพียงส่วนเดียว อังกฤษยังมีปัญหาที่รบกวนการแก้ไขอีกมากมาย ปัญหาที่เกิดขึ้นจนเกือบ

²¹Palmer, *The Penguin Dictionary of Modern History*, P.168.

จะนำอังกฤษเข้าสู่สภาวะของสงครามกลางเมืองในขณะที่อังกฤษกำลังสาละวนอยู่กับสงครามโลกครั้งที่ 1 คือ ปัญหาวิกฤตการณ์ไอร์แลนด์

ภูมิหลังของไอร์แลนด์

ดินแดนไอร์แลนด์ (IRELAND) เป็นดินแดนที่มีสถานภาพเป็นเสมือนอาณานิคมของอังกฤษมาตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 12 แต่อังกฤษก็ไม่สามารถทำให้ไอร์แลนด์เข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษได้อย่างแท้จริง เมื่อเกิดการปฏิรูปศาสนาขึ้นในอังกฤษความแตกต่างทางศาสนายังกลายมาเป็นอุปสรรคในการปกครองของอังกฤษในไอร์แลนด์ อังกฤษเป็นโปรเตสแตนต์นิกายแองกลิคัน (ANGLICAN CHURCH) ส่วนไอร์แลนด์ยังคงยึดมั่นในนิกายคาทอลิก อังกฤษแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในไอร์แลนด์ด้วยการอพยพคนอังกฤษเข้าไปอยู่ทางตอนเหนือของไอร์แลนด์บริเวณอัลสเตอร์ (ULSTER) ชาวอังกฤษเหล่านี้ในเวลาต่อมามีฐานะร่ำรวยเพราะเป็นเจ้าของที่ดินผืนใหญ่จึงทำให้ชาวไอริช (IRISH) ไม่พอใจกับความวุ่นวายและก่อเรื่องทะเลาะวิวาทกับพวกที่อพยพเข้าไปอยู่ใหม่เรื่อยมา

วิกฤตการณ์ความอดอยากในไอร์แลนด์ (IRISH FAMINE)

ชาวไอริชประมาณ 4 ล้านคนส่วนใหญ่อาศัยมันฝรั่ง (POTATO) เป็นอาหารหลักในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1845 ได้เกิดแมลงระบาดทำลายไร่มันฝรั่งเสียหายถึง 3 ใน 4 ของพื้นที่ปลูกมันฝรั่งในไอร์แลนด์ แมลงดังกล่าวได้กลับมาระบาดอีกครั้งในปี ค.ศ. 1846 ก่อให้เกิดการขาดแคลนอาหารขึ้นในไอร์แลนด์ เหตุการณ์ยิ่งเลวร้ายลงไปอีกเมื่อข้าวโพดซึ่งเป็นอาหารหลักอีกประเภทที่ปลูกทั้งในอังกฤษและในประเทศยุโรปตะวันตกอื่นๆ ทำการเพาะปลูกไม่ได้ผล จึงเป็นการซ้ำเติมการขาดแคลนอาหารในไอร์แลนด์เพราะไม่สามารถหาพืชชนิดอื่นมาทดแทนเป็นอาหาร ในระหว่างปี ค.ศ. 1847-1851 ในไอร์แลนด์มีผู้ออดอยากล้มตายไปประมาณ 1 ล้านคน จึงทำให้ชาวไอริชกว่า 2 ล้านคนต้องอพยพเพื่อหาถิ่นที่อยู่ใหม่ซึ่งส่วนใหญ่ได้ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกไปตั้งรกรากในสหรัฐอเมริกาและก็มีบางส่วนอพยพเข้าไปอยู่ในอังกฤษและประเทศอื่นๆ ในยุโรป²²

²²Ibid., P.154.

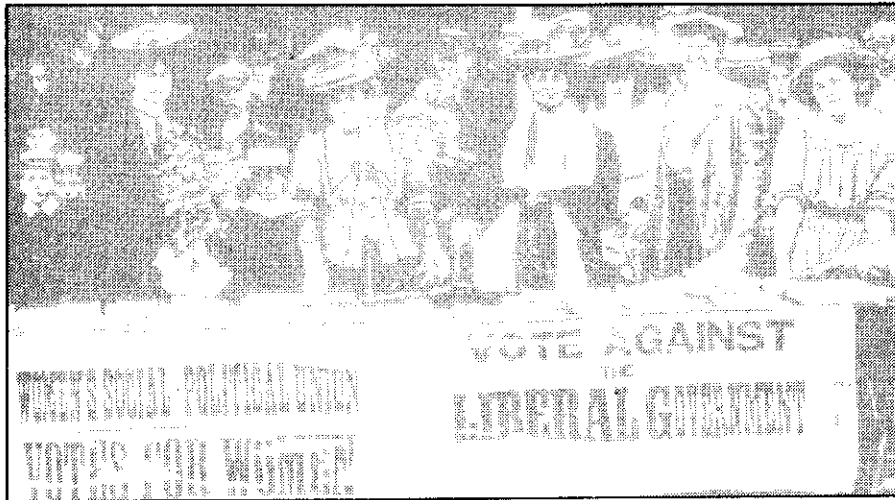
การต่อต้านอังกฤษในไอร์แลนด์

ผลจากการเกิดความอดอยากขึ้นในไอร์แลนด์จึงทำให้ขบวนการปฏิวัติชาวไอริช (IRISH REVOLUTIONARY MOVEMENT) ทำการปฏิวัติต่อต้านอังกฤษมากยิ่งขึ้น รัฐบาลอังกฤษจึงต้องลดการให้การสนับสนุนแก่ชาวอังกฤษในไอร์แลนด์ให้น้อยลงโดยการตัดอภิสิทธิ์ที่วัดแองกลิคันเคยได้รับ เช่น การเก็บภาษี การให้วัดแองกลิคันเป็นวัดทางราชการของรัฐบาลอังกฤษในไอร์แลนด์ ส่วนชาวไอริชก็ได้รับสิทธิเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะปัญหาเรื่องการค้าที่นา รัฐบาลเสรีนิยมของกลอสตันเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเสนอกฎหมายให้ชาวไอริชมีโอกาสปกครองตนเอง (HOME RULE BILL) ในปี ค.ศ. 1886 และ 1893 แต่กฎหมายทั้งสองฉบับก็ไม่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1911 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชาวไอริชในรัฐสภาอังกฤษได้ให้การสนับสนุนแก่พรรคเสรีนิยมในการผ่านพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีและพระราชบัญญัติรัฐสภาจนมีผลทำให้ออกกฎหมายทั้ง 2 ฉบับผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา นายกรัฐมนตรีแอสควิวจึงตอบแทนผู้แทนชาวไอริชโดยการเสนอพระราชบัญญัติการปกครองตนเองฉบับที่ 3 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรในปี ค.ศ. 1911 แม้จะถูกยับยั้งโดยสภาสูงแต่ก็ยับยั้งได้เพียง 2 ปีตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติรัฐสภาที่ได้ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1911 เช่นกัน พระราชบัญญัติปกครองตนเองของชาวไอริชจึงมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายโดยอัตโนมัติในปี ค.ศ. 1914²³

การเรียกร้องสิทธิเลือกตั้งสตรีในอังกฤษ

ในขณะที่วิวัฒนาการของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในอังกฤษมีผลทำให้ชายชาวอังกฤษที่บรรลุนิติภาวะได้รับสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่กลับปรากฏว่าสตรีชาวอังกฤษยังไม่ได้รับสิทธิดังกล่าว ในปี ค.ศ. 1903 นางพังก์เฮิร์สท์ (EMMELINE PANKHURST ค.ศ. 1857-1928) ได้ก่อตั้งสหภาพสังคมและการเมืองของสตรี (WOMEN'S SOCIAL AND POLITICAL UNION) หรือที่รู้จักกันในนามของขบวนการซัฟฟราเจต (SUFFRAGETTE) ขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายในการเรียกร้องขอสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่สตรีในอังกฤษ ความผิดหวังจากข้อเรียกร้องที่มีต่อรัฐบาลทำให้ขบวนการ

²³Arnstein, *Britain Yesterday and Today 1830 to the Present*, PP.219-222.

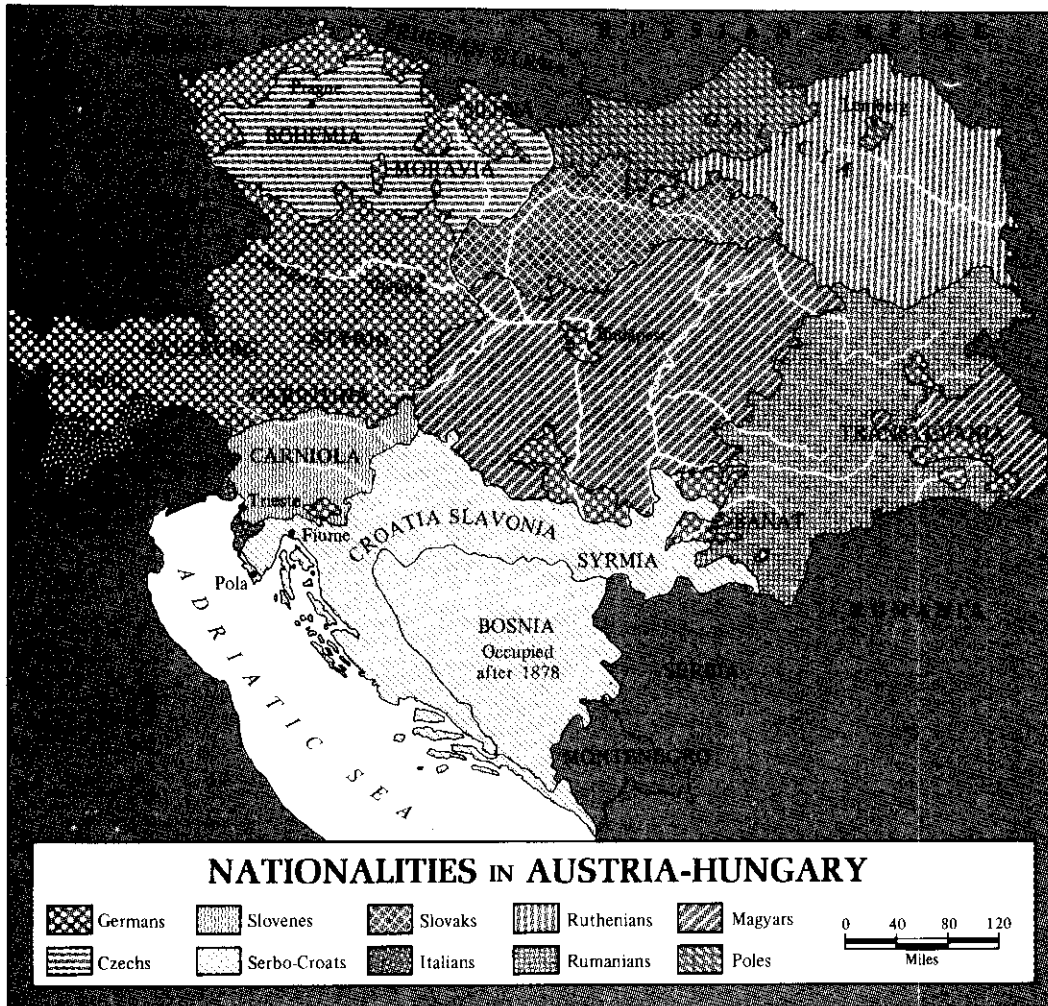

นางฟังก์เฮิร์สท์กำลังเรียกร้องสิทธิในการเลือกตั้งของสตรี

ซัฟฟราเจตหันมาใช้วิธีการประท้วงอย่างรุนแรงจนทำให้สมาชิกของขบวนการถูกจับกุม บรรดานักโทษสตรีเหล่านี้จึงประท้วงด้วยการอดอาหารจนทางการต้องปล่อยตัวไป

ในระหว่างที่กำลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1914-1918) อยู่ นั้น นางฟังก์เฮิร์สท์ ได้นำกลุ่มสมาชิกออกช่วยเหลือประเทศด้วยการอาสาเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทำงานทางด้านพยาบาลและงานทางด้านอาหาร ทั้งนี้ เพราะชายชาวอังกฤษส่วนใหญ่ ต้องออกไปรบ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุติลงในปี ค.ศ. 1918 รัฐบาลจึงตอบแทนการทำงานของกลุ่มสตรีชาวอังกฤษโดยรัฐสภาได้ผ่านพระราชบัญญัติให้สิทธิในการเลือกตั้งแก่สตรีชาวอังกฤษที่มีอายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป พร้อมไปกับการให้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งแก่ชายชาวอังกฤษที่บรรลุนิติภาวะ ต่อมาในปี ค.ศ. 1928 สิทธิดังกล่าวได้ขยายออกโดยการให้สิทธิแก่สตรีที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จึงมีผลทำให้ทั้งบุรุษและสตรีชาวอังกฤษมีสิทธิเสมอกันในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง²⁴

²⁴Palmer, *The Penguin Dictionary of Modern History*, PP.274-275.

กลุ่มชนเชื้อชาติต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในอาณาจักรออสเตรีย-ฮังการี
ที่มา Europe, 1815-1914

อาณาจักรออสเตรีย-ฮังการี (AUSTRO-HUNGARIAN EMPIRE)

ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในอาณาจักรออสเตรีย-ฮังการี ในตอนต้นศตวรรษที่ 20 คือ ปัญหาในเรื่องความรู้สึกชาตินิยม ทั้งนี้ เพราะอาณาจักรออสเตรีย-ฮังการีประกอบไปด้วย กลุ่มชนเชื้อชาติต่าง ๆ ที่เข้ามาอาศัยอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นเช่น กรณีที่พวกชาตินิยมแมกยาร์ (MAGYAR NATIONALIST) ได้ประกาศจัดตั้งสาธารณรัฐ ฮังการี แยกตัวออกจากการปกครองของอาณาจักรออสเตรียในปี ค.ศ. 1849 แต่ก็ถูกปราบปรามโดยกองกำลังผสมออสเตรีย-รัสเซีย จึงมีผลทำให้ฮังการีต้องกลับไปอยู่ภายใต้ การปกครองของออสเตรียอีกครั้ง ในตลอดช่วงทศวรรษที่ 1850 ฮังการีจึงเป็นเสมือน

ดินแดนที่ถูกยึดครองโดยออสเตรีย จักรพรรดิฟรานซิส โจเซฟที่ 1 (ค.ศ. 1848-1916) และบรรดาผู้ปกครองชาวออสเตรียได้พยายามนำเอาระบบการตั้งอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางมาใช้ในออสเตรียทั้งยังพยายามเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวฮังการีให้เป็นแบบเยอรมัน (GERMANIZATION) โดยเฉพาะทางด้านภาษาและวัฒนธรรม

การปกครองในระบบคู่ (DAUL MONARCHY ค.ศ. 1867-1919)

ภายหลังจากออสเตรียได้พ่ายแพ้สงครามต่อปรัสเซียในปี ค.ศ. 1866 แล้ว ออสเตรียได้หันมาประนีประนอมตามข้อเรียกร้องของพวกแมกยาร์ จึงมีผลทำให้ในปี ค.ศ. 1867 ออสเตรียได้เปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบบคู่ซึ่งได้ใช้ไปจนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1919 (ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุติลง) อาณาจักรออสเตรียได้เปลี่ยนชื่อไปเป็นอาณาจักรออสเตรีย-ฮังการี (AUSTRIA-HUNGARY) โดยการแบ่งอาณาจักรออกเป็น 2 ส่วนคือ ออสเตรียและฮังการี แต่ให้อยู่ภายใต้การปกครองของกษัตริย์องค์เดียวกันคือ จักรพรรดิ ฟรานซิส โจเซฟที่ 1 ซึ่งทรงมีตำแหน่งเป็นจักรพรรดิแห่งออสเตรียและกษัตริย์แห่งฮังการี มีคณะรัฐมนตรีผสมชุดเดียวกันทำหน้าที่เฉพาะทางด้านการเงิน การป้องกันประเทศและต่างประเทศ แต่การปกครองภายในของทั้งออสเตรียและฮังการีก็ยังคงมีรัฐบาลและรัฐสภาเป็นของตนเองทำหน้าที่อยู่เช่นเดิม อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากปี ค.ศ. 1867 ไปแล้ว ปัญหาความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติก็ยังคงอยู่ภายในอาณาจักรออสเตรีย-ฮังการี²⁵

ปัญหาความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติในออสเตรีย

ภายในดินแดนออสเตรียชาวเยอรมันมีจำนวนเพียง 1 ใน 3 ของจำนวนประชากรที่มีอยู่ทั้งหมด ในตอนปลายทศวรรษที่ 1890 ชาวเยอรมันซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลมากที่สุด ในออสเตรียเริ่มถูกคุกคามจากกลุ่มชนเชื้อชาติอื่นๆ เช่น เชค โปล และเชื้อชาติสลาฟเผ่าอื่นๆ สิ่งที่สร้างความไม่พอใจให้แก่กลุ่มชนเชื้อชาติอื่นๆ คือการที่รัฐสภาออสเตรียได้ออกกฎหมายบังคับใช้ภาษาเยอรมันเป็นภาษาราชการและยังให้บังคับใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาในท้องถิ่นต่างๆ ในออสเตรีย

²⁵น้ำเงิน บุญเยี่ยม, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1914, หน้า 200.

จักรพรรดิฟรานซิส โจเซฟ ที่ 1

ปัญหาระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภาในออสเตรีย

ในระหว่างปี ค.ศ. 1900-1914 รัฐบาลกับรัฐสภาได้เกิดความแตกแยกจนกลายมาเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานของรัฐบาล ปัญหาเกิดขึ้นจากทั้งฝ่ายอนุรักษนิยมและฝ่ายสังคมนิยมในรัฐสภาในเรื่องของความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติโดยการยกเอาเรื่องเศรษฐกิจมาเป็นข้ออ้าง ในปี ค.ศ. 1907 รัฐบาลจึงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ชายชาวออสเตรียทุกคนที่บรรลุนิติภาวะมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งพร้อมกับการให้หลักประกันในสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนเชื้อชาติอื่นๆ การกระทำของรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด แต่กลับทำให้พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (SOCIAL DEMOCRATIC PARTY) ซึ่งเป็นฝ่ายค้านได้รับคะแนนเสียงเพิ่มขึ้น

การต่อต้านยิวในออสเตรีย

สาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่ความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติได้แก่ความรู้สึกในการต่อต้านยิว (ANTI-SEMITISM) ซึ่งได้เพิ่มความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็วภายหลังจากที่ชาวยิวได้รับสิทธิเท่าเทียมกับชาวออสเตรียตั้งแต่ปี ค.ศ. 1867 เป็นต้นมา นอกจากนี้ ชาวยิวที่อาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่ได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี ค.ศ. 1900 มีชาวยิวจำนวนประมาณร้อยละ

10 จากจำนวนประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในกรุงเวียนนา นักธุรกิจชาวยิวจำนวนมาก ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจธนาคารและการค้าปลีก นอกจากนี้ ยังมีชาวยิวที่เป็น ศิลปินและนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงเช่น ซิกมันด์ ฟรอยด์ (SIGMUND FREUD ค.ศ. 1856-1939) นักจิตวิทยาเชื้อสายยิวออสเตรียเป็นต้น ชาวยิวกลายเป็นกลุ่มชนที่มีบทบาทสำคัญ ในการทำให้กรุงเวียนนากลายเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมและวิทยาการสมัยใหม่ในยุโรป

เมื่อมีกลุ่มชาตินิยมหัวรุนแรงได้กล่าวประนามชาวยิวว่าเป็นคนต่างด้าวที่ควบคุม ทางด้านเศรษฐกิจ และทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของเยอรมันด้วยแนวความคิดทางด้าน ศิลปะแห่งความรุนแรงของยุคใหม่ จึงทำให้กลุ่มชนเชื้อชาติเยอรมันเริ่มเห็นคล้อยตาม การต่อต้านยิวอยู่ภายใต้การนำของ ดีอกเตอร์คาร์ล ลูเกอร์ (DR.KARL LUEGER) นายก เทศมนตรีของกรุงเวียนนา แนวความคิดของเขาเป็นที่แพร่หลายในกลุ่มชนเชื้อชาติเยอรมัน ในระหว่างปี ค.ศ. 1897-1910 ลูเกอร์ยังนำเอานโยบายต่อต้านยิวมาผสมผสานกับแนว ความคิดสังคมนิยมคริสเตียน (CHRISTIAN SOCIALISM) โดยต้องการให้เมืองต่างๆ เป็นเจ้าของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ลูเกอร์มุ่งเสนอแนวความคิดของเขาไปยัง กลุ่มชนชั้นกลางระดับต่ำเชื้อสายเยอรมัน และหนึ่งในบรรดาผู้ที่ให้ความสนใจต่อแนว ความคิดของลูเกอร์ ได้แก่ศิลปินหนุ่มที่มีนามว่าอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (ADOLF HITLER)

ปัญหาในฮังการี

ในดินแดนฮังการีกลุ่มชนชั้นสูงชาวแมกยาร์ได้ฟื้นฟูรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1848 ขึ้นมาใหม่ในปี ค.ศ. 1867 เพื่อใช้ปกครองชาวมาแมกยาร์และพวกชนกลุ่มน้อย รัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ได้ถูกใช้ไปจนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1914 โดยมีสาระสำคัญในการให้สิทธิการลงคะแนน เสียงเลือกตั้งแก่ประชาชนชายชาวแมกยาร์ที่ร่ำรวยจึงทำให้รัฐสภาฮังการีกลายเป็นสภา ของกลุ่มคนร่ำรวยชาวแมกยาร์ นอกจากนี้ รัฐสภาฮังการีได้ออกกฎหมายบังคับใช้ภาษา แมกยาร์เป็นภาษาราชการและให้ใช้สอนในโรงเรียนซึ่งได้สร้างความไม่พอใจแก่ชนกลุ่มน้อย เป็นอย่างมากโดยเฉพาะพวกโครทและพวกรูเมเนีย ส่วนพวกแมกยาร์หัวรุนแรงก็ได้เริ่ม การรณรงค์ที่จะทำให้ฮังการีแยกตัวออกจากออสเตรีย ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้นำของพวก ชนกลุ่มน้อยในฮังการีก็ต้องการความเป็นอิสระและต้องการแยกตัวออกจากการปกครอง ของฮังการี ภายหลังจากปี ค.ศ. 1871 ไปแล้ว บรรดาประเทศมหาอำนาจต่างก็สามารถ แก้ไขปัญหาเรื่องความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ซึ่งเกิดขึ้นภายในประเทศได้สำเร็จ แต่ภายใน อาณาจักรออสเตรีย-ฮังการี ปัญหาความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติกลับทวีความรุนแรง และ

ในที่สุดก็จะเป็นตัวทำลายอาณาจักรออสเตรีย-ฮังการี ให้แตกสลายไป²⁶

อาณาจักรออตโตมัน (OTTOMAN EMPIRE)

อาณาจักรออตโตมันได้ถูกสถาปนาขึ้นในปี ค.ศ. 1453 โดยพวกออตโตมันเตอร์ก (OTTOMAN TURK) ซึ่งมีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ทางตอนกลางของดินแดนเอเชียตะวันตกและได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามตั้งแต่ตอนกลางของศตวรรษที่ 10 เมื่อยึดกรุงคอนสแตนติโนเปิล (CONSTANTINOPLE) จากอาณาจักรโรมันตะวันออกได้สำเร็จแล้วก็ได้ขยายอำนาจออกไปอย่างกว้างขวางทั้งในทวีปยุโรป เอเชียและแอฟริกา จนสามารถควบคุมเส้นทางการค้าระหว่างทวีปยุโรปกับทวีปเอเชียเอาไว้ได้ ปัญหาการปกครองดินแดนในทวีปยุโรปคือปัญหาเรื่องความแตกต่างของคนหลายเชื้อชาติซึ่งส่วนใหญ่ นับถือศาสนาคริสต์ียน

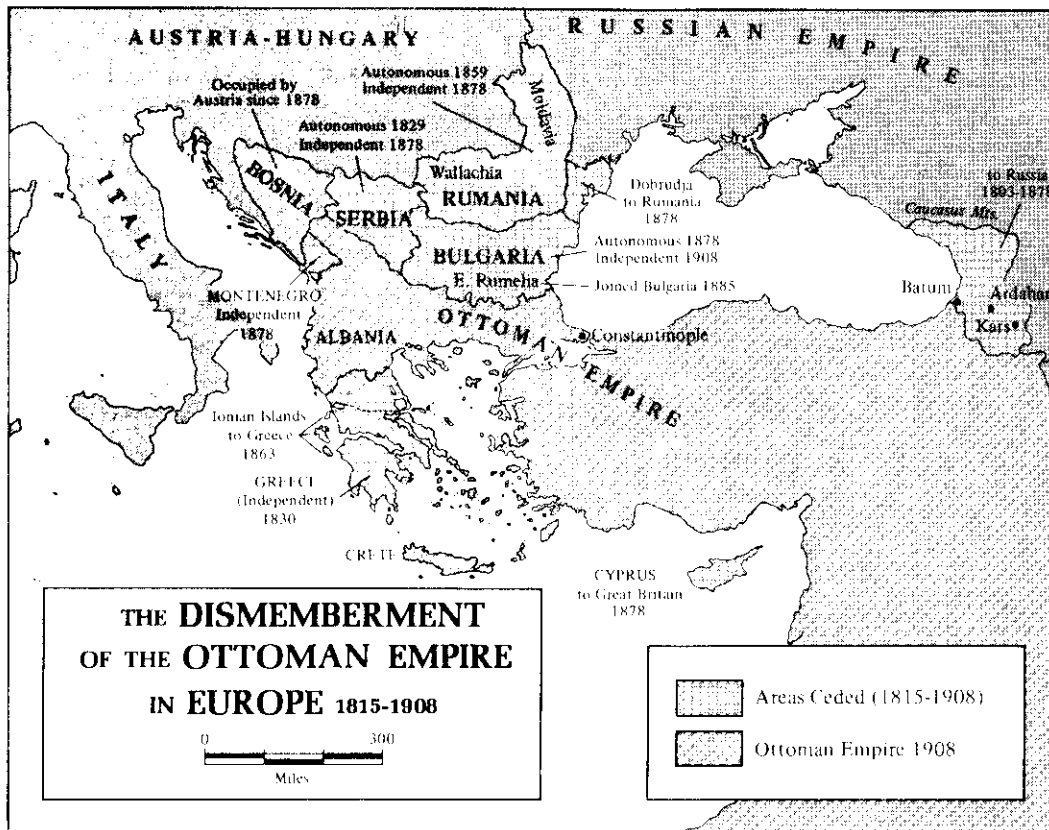
ความเสื่อมของอาณาจักรออตโตมัน

ในตอนต้นศตวรรษที่ 19 อำนาจของสุลต่านเริ่มลดลงจนเกิดการฉ้อฉลกันอย่างมากในวงการบริหาร จึงเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มชนเชื้อชาติต่าง ๆ เริ่มเรียกร้องที่จะปลดปล่อยตนเองออกจากการปกครองของพวกเตอร์ก ภายในดินแดนเซอร์เบีย (SERBIA) พวกเซิร์บ (SERBS) ได้ก่อการปฏิวัติภายใต้การนำของคาร์ดจอร์จ เปโตรวิก (KARADJORDJE PETROVIC) ในระหว่างปี ค.ศ. 1805-1806 จนสามารถปลดปล่อยเมืองเบลเกรด (BELGRADE) จากการปกครองของตุรกีได้สำเร็จโดยได้รับความช่วยเหลือจากรัสเซีย ตุรกีได้ลงนามในสนธิสัญญาบูคาเรสต์ (TREATY OF BUCHAREST) ในปี ค.ศ. 1812 ซึ่งมีสาระสำคัญคือการปลดปล่อยเซอร์เบียให้เป็นอิสระ ในปีต่อมาเมื่อรัสเซียต้องติดภารกิจทำสงครามกับจักรพรรดินโปเลียนตุรกีจึงถือโอกาสกลับมายึดครองเซอร์เบียเอาไว้ได้ แต่ก็ได้รับการต่อต้านจากชาวเซิร์บอยู่ตลอดเวลาภายใต้การนำของมีลอส ออบรีโนวิก (MILOS OBRENOVIC) โดยมีรัสเซียซึ่งเสร็จภารกิจจากสงครามนโปเลียนแล้วจึงหันกลับมาให้การสนับสนุนพวกเซิร์บต่อสู้กับตุรกี

²⁶Mc Kay, *A History of Western Society*, PP.903-904.

สงครามระหว่างรัสเซียกับตุรกี (RUSSO-TURKISH WAR)

กรีซซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของตุรกีได้ก่อการกบฏขึ้นในปี ค.ศ. 1821 ภายใต้การสนับสนุนของรัสเซียจนกระทั่งก่อให้เกิดสงครามระหว่างรัสเซียกับตุรกีขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1828-1829 โดยมีอังกฤษกับฝรั่งเศสได้หันมาร่วมมือกับรัสเซียทำสงครามกับตุรกี ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากอียิปต์สงครามจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของตุรกี จากสนธิสัญญาสงบศึกอาเดรียโนเปิล (TREATY OF ADRIANOPE) ซึ่งลงนามในเดือนกันยายน ค.ศ. 1829 ทำให้กรีซได้รับเอกราชจากตุรกี และตุรกีต้องถอนทหารออกจากเซอร์เบีย ต่อมาในปี ค.ศ. 1830 สุลต่านแห่งตุรกีทรงยินยอมให้เซอร์เบียมีการปกครองตนเองซึ่งเซอร์เบียจะได้รับเอกราชอย่างเป็นทางการจากตุรกีในปี ค.ศ. 1878²⁷

การแยกตัวของรัฐต่าง ๆ ออกจากอาณาจักรออตโตมันในระหว่างปี ค.ศ. 1815-1908
ที่มา Europe, 1815-1914

²⁷Constantin Fotitch, "Serbian History," Encyclopedia Americana, Vol.24 (1974), PP.572-573.

การปฏิรูปภายในตุรกี

เมื่อต้องประสบกับปัญหาการแยกตัวของดินแดนต่างๆ ภายในอาณาจักรตุรกี โดยการแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจ องค์สุลต่านแห่งตุรกีจึงทรงเริ่มโครงการปฏิรูป เพื่อให้ตุรกีมีความทันสมัยแบบตะวันตก (WESTERNIZATION) โดยเฉพาะในสมัยของ สุลต่านซาลิมที่ 3 (SALIM III ค.ศ. 1789-1807) และสุลต่านมาฮามัดที่ 2 (MAHAMUD II ค.ศ. 1808-1839) โดยทรงหวังว่าการปฏิรูปจะนำมาซึ่งความสงบสุขและความร่ำรวยของอาณาจักรตุรกีถ้าไม่ถูกแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจ อย่างไรก็ตาม สุลต่านมาฮามัดที่ 2 ต้องทรงประสบปัญหาขัดแย้งกับพวกมุสลิมด้วยกันเองเมื่อเมเฮเม็ด อาลี (MEHEMET ALI) ผู้ปกครองอียิปต์ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากฝรั่งเศส ได้ขยายอำนาจการปกครองออกไปและยังทำตัวเป็นคู่แข่งกับองค์สุลต่านแห่งตุรกีโดยการส่งอิบราฮิม ปาซ่า (IBRAHIM PASHA) ซึ่งเป็นลูกชายให้เข้ายึดครองซีเรีย (SYRIA) ในปี ค.ศ. 1831 จากตุรกี แต่องค์สุลต่านก็ทรงได้รับความช่วยเหลือจากรัสเซียจนกระทั่งสงครามยุติลง ในที่สุดได้มีการตกลงให้อาลีได้รับสิทธิเป็นผู้ปกครองซีเรีย ภายหลังจากเหตุการณ์ในซีเรียยุติลงแล้ว ต่อมาในปี ค.ศ. 1833 สุลต่านมาฮามัดที่ 2 ได้ทรงลงพระนามในสนธิสัญญา อุนเคียร์สเกลสสิ (TREATY OF UNKIAR SKELESSI) กับรัสเซียมีลักษณะเป็นสนธิสัญญาร่วมมือทางทหารซึ่งจะมีผลทำให้องค์สุลต่านต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพระเจ้าซาร์นิโคลัสที่ 1 แห่งรัสเซียซึ่งต้องการขยายอำนาจเข้าไปในบริเวณช่องแคบ

ปัญหาเรื่องช่องแคบ

ในปี ค.ศ. 1839 สุลต่านมาฮามัดที่ 2 ทรงคิดว่ากองทัพตุรกีมีความแข็งแกร่งมากขึ้นภายใต้การฝึกของนายทหารปรัสเซีย พระองค์ทรงมีแผนการขับไล่เมเฮเม็ด อาลี ออกจากอียิปต์ แต่อาลีได้รับการสนับสนุนทางการทหารจากฝรั่งเศสซึ่งหวังที่จะได้รับประโยชน์ทางการค้ากับอียิปต์ ดังนั้นเมื่อเกิดสงครามขึ้นกองทัพตุรกีจึงไม่ประสบความสำเร็จในการขับไล่อาลีออกจากอียิปต์ นอกจากนี้กองทัพของอาลียังมีแนวโน้มที่จะเดินทัพเข้าสู่กรุงอิสตันบูล (ISTANBUL เดิมคือ CONSTANTINOPLE) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของตุรกี ดังนั้นอังกฤษภายใต้การนำของลอร์ดพาล์มเมอร์สตัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจึงเข้าแทรกแซงเหตุการณ์ในครั้งนี้จนกระทั่งเกือบจะทำให้อังกฤษต้องทำสงครามกับฝรั่งเศสเพื่อยุติปัญหาที่เกิดขึ้น อังกฤษจึงจัดการประชุมขึ้นที่กรุงลอนดอน (CONVENTION OF LONDON) ในวันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1840 โดยมี ฝรั่งเศส ปรัสเซีย ออสเตรีย และรัสเซีย

เข้าร่วมประชุม โดยมีผลออกมาเป็นข้อตกลงลอนดอน ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ฝรั่งเศส ถูกบังคับให้เลิกให้การสนับสนุนต่ออาลี ผลจากข้อตกลงดังกล่าวจึงทำให้นายกรัฐมนตรีธีแอร์ (THIERS) ของฝรั่งเศสขอลาออกจากตำแหน่งไปในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1840 ต่อมาได้มีการประชุมที่เมืองอเล็กซานเดรีย (CONVENTION OF ALEXANDRIA) ในวันที่ 27 พฤศจิกายน ค.ศ. 1840 โดยมีสาระสำคัญคืออาลีต้องถอนตัวออกจากซีเรียเพื่อแลกกับการเป็นเจ้าผู้ปกครองอียิปต์โดยระบบการสืบสายโลหิต ซึ่งเท่ากับเป็นการยอมรับในความเป็นเอกราชของอียิปต์ซึ่งได้หลุดพ้นจากการปกครองของตุรกี ในขณะที่เดียวกันอังกฤษได้ร่วมมือกับออสเตรียเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในดินแดนตะวันออกใกล้ (NEAR EAST) หรือคาบสมุทรบอลข่าน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องช่องแคบที่รัสเซียได้รับสิทธิให้เข้ามามีอิทธิพลในช่องแคบจากสนธิสัญญาอุนเคียร์ สเกเลสตี ในปี ค.ศ. 1833 เมื่อถูกขู่จากสองประเทศมหาอำนาจรัสเซียจึงยินยอมที่จะให้มีการทบทวนสนธิสัญญาอุนเคียร์ สเกเลสตีขึ้นใหม่

การประชุมเรื่องช่องแคบ (STRAITS CONVENTION) ซึ่งได้จัดการประชุมในวันที่ 13 กรกฎาคม ค.ศ. 1841 โดยผลการประชุมมีสาระสำคัญคือ ได้มีการยอมรับว่าช่องแคบบอสפורัส (BOSPORUS) อยู่ภายใต้การปกครองของสุลต่านและสุลต่านจะทำการปิดช่องแคบในยามปกติเพื่อไม่ให้เรือรบของชาติใดๆ ผ่านเข้าออก สาระสำคัญโดยสรุปก็คือให้ช่องแคบเป็นเขตปลอดทหารจึงมีผลทำให้รัสเซียกลายเป็นผู้เสียประโยชน์²⁸

ตุรกีกับสงครามไครเมีย

เมื่ออาณาจักรตุรกีต้องมาเผชิญกับปัญหาสงครามไครเมีย (CRIMEAN WAR) ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1853-1856 โดยมีสาเหตุมาจากความทะเยอทะยานของจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 แห่งฝรั่งเศสที่ต้องการได้รับเสียงสนับสนุนจากพวกคาทอลิกในฝรั่งเศสโดยขอเป็นผู้คุ้มครองวัดที่ฝังพระศพของพระเยซูในกรุงเยรูซาเล็ม (JERUSALEM) ส่วนรัสเซียภายใต้การนำของพระเจ้าซาร์นิโคลัสที่ 1 ทรงเสนอให้มีการแบ่งอาณาจักรตุรกีโดยทรงกล่าวถึงตุรกีเมื่อคราวเสด็จไปเยือนประเทศอังกฤษในปี ค.ศ. 1844 ว่าตุรกีคือ

“THE SICK MAN OF EUROPE”²⁹

²⁸Paul Bernstein and Robert W. Green, *History of Civilization : Since 1648* (Vol.II, New Jersey : Rowman & Allanheld, 1976), P.314.

²⁹Palmer, *The Penguin Dictionary of Modern History*, P.213.

จนกระทั่งไม่มีหมอกคนไหนสามารถรักษาได้แต่อังกฤษก็ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของรัสเซีย เมื่อรัสเซียส่งทหารเข้ายึดครองดินแดนตุรกี สงครามไครเมียจึงเกิดขึ้น ในปี ค.ศ. 1853 โดยมีอังกฤษ ฝรั่งเศส และต่อมาคือ ซาร์ดิเนียเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับตุรกี สงครามจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของรัสเซีย แต่ความต้องการในการขยายอำนาจของรัสเซียเข้าไปในคาบสมุทรบอลข่านก็ยังไม่หมดไป ทั้งนี้ เพราะช่องแคบคือเส้นทางออกทางทะเลที่สำคัญของรัสเซีย³⁰

³⁰น้ำเงิน บุญเยี่ยม, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1914, หน้า 206-208.